

ΣΕΛΙΔΕΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΕΩΣ ΤΩΝ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΩΝ
ΜΑΡΩΝΕΙΑΣ ΙΩΑΚΕΙΜ ΒΑΛΑΣΙΑΔΗ (1894-1900)
ΚΑΙ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΟΥ ΓΑΖΗ (1900-1902) ΣΤΗ ΘΑΣΟ

Άγνωστες ιστορικές μαρτυρίες από ανέκδοτα εκκλησιαστικά έγγραφα των κωδίκων της πατριαρχικής αλληλογραφίας του Οικουμενικού Πατριαρχείου και του αρχείου της Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης*

Ιωάννης Ελ. Σιδηράς

Από τα ανέκδοτα εκκλησιαστικά έγγραφα των κωδίκων της πατριαρχικής αλληλογραφίας, που φυλάσσονται στο πατριαρχικό αρχειοφυλάκιο, και του αρχείου αλληλογραφίας της Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, τα οποία πρωτοδημοσιεύονται στην παρούσα μελέτη, αντλούμε άγνωστες και πολύτιμες ιστορικές μαρτυρίες για την πολύπλευρη εκκλησιαστική και εθνική δράση στη Θάσο¹ των

* Οι αρχειακές και βιβλιογραφικές βραχυγραφίες που χρησιμοποιούνται στην παρούσα μελέτη είναι οι κάτωθι:

-Α. Ι. Μ. Θ.: Αρχείο Ιεράς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης.

-Α.Ο.Π.-Κ.Π.Α.: Αρχαιοφυλάκιο Οικουμενικού Πατριαρχείου - Κώδικες Πατριαρχικής Αλληλογραφίας.

-Ε. Α.: Εκκλησιαστική Αλήθεια.

1. Η άλλοτε υποβιβασθείσα Μητρόπολη Μαρωνείας σε Πατριαρχική Εξαρχία, ύστερα από σχετική συνοδική απόφαση του Οικουμενικού Πατριαρχείου, αννυώθηκε και πάλι σε Μητρόπολη κατά το έτος 1646, επί της πατριαρχίας Ιωαννικίου του Β'. Το ίδιο έτος, με Πατριαρχικό και Συνοδικό Τόμο, οι δύο «Πατριαρχικά Νήσοι» της Θάσου και της Σαμοθράκης υπήχθησαν στην εκκλησιαστική δικαιοδοσία της Μητροπόλεως Μαρωνείας. Από το Νοέμβριο του 1924 μέχρι και το Σεπτέμβριο του 1932, η νήσος Θάσος απεσπάσθη της εκκλησιαστικής δικαιοδοσίας της Μητροπόλεως Μαρωνείας και, ύστερα από σχετική συνοδική απόφαση του Οικουμενικού Πατριαρχείου, απετέλεσε ανεξάρτητη προσωποπαγή Μητρόπολη, με πρώτο και μοναδικό Μητροπολίτη αυτής τον από Προικονήσου Γεώργιο (Μισαηλίδη). Όταν όμως το έτος 1932 ο Μητροπολίτης Γεώργιος μετετέθη στη Μητρόπολη Παραμυθίας, η Μητρόπολη Θάσου καταργήθη και η νήσος επανυπήχθη στη Μητρόπολη Μαρωνείας, έως ότου το έτος 1953 υπήχθη οριστικώς στην εκκλησιαστική δικαιοδοσία της Μητροπόλεως Φιλίππων. Για την αναφερόμενη επί του θέματος αυτού βιβλιογραφία, βλ. Ι. Ελ. Σιδηρά, Η φιλεκπαιδευτική και φιλοπρόδοος προσφορά και δράση των μητροπολιτών Μαρωνείας από το 1860 μέχρι και σήμερα. Συμβολή στην εκκλησιαστική και επισκοπική ιστορία της Μητροπόλεως Μαρωνείας, στο: «Θράκιος», Αφιερωματικός Τόμος στο Μητροπολίτη Μαρωνείας και Κομοτηνής κ. Δαμασκηνό, (επιμ. Γ.Κ. Παπάζογλου), Θρακική Βιβλιοθήκη – 10, Κομοτηνή 2006, σ. 281, υποσ. 118, όπου παρατίθεται πλήρης η σχετική βιβλιογραφία.

Μητροπολιτών Μαρωनीας Ιωακείμ Βαλασιάδη² (1894-1900) και Κωνσταντίου Γαζή³ (1900-1902), κατά τα τελευταία έτη της αιγυπτιακής κυριαρχίας⁴ (1813-1902) στη νήσο.

Πρόκειται για τους δύο τελευταίους Μητροπολίτες της περιόδου αυτής, αφού η εκλογή του διαδόχου του Μητροπολίτου Κωνσταντίου στο θρόνο της Μητροπόλεως Μαρωनीας, στον οποίο μετετέθη ο από Αγκύρας Νικόλαος Σακκόπουλος⁵

2. Ο Μητροπολίτης του Οικουμενικού Πατριαρχείου Ιωακείμ Βαλασιάδης εγεννήθη το έτος 1860 στη νήσο Αντιγόνη, ένα των Πριγκηποννήσων στη θάλασσα του Μαρμαρά. Φοίτησε στη Μεγάλη του Γένους Σχολή και στην Ιερά Θεολογική Σχολή της Χάλκης από την οποία απεφοίτησε το έτος 1885, οπότε και χειροτονήθηκε Διάκονος. Επί δύο έτη υπηρέτησε ως διδάσκαλος, ιεροκήρυκας και Αρχidiaκονος στις Μητροπόλεις Χαλκηδόνος και Δέρκων. Στη συνέχεια εκλήθη στην πατριαρχική αυλή και υπηρέτησε ως υπογραμματεύς της Ιεράς Συνόδου του Οικουμενικού Πατριαρχείου και ακολούθως ως Μ. Αρχidiaκονος πλησίον του Οικουμενικού Πατριάρχου Διονυσίου του Ε'. Το έτος 1894 εξελέγη Μητροπολίτης Μαρωनीας (1894-1900) και στη συνέχεια ανέλαβε το θρόνο της Μητροπόλεως Ρόδου (1900-1910) και τελευταία της Μητροπόλεως Νικοπόλεως (1910-1931), την οποία υπηρέτησε ευδόκιμα μέχρι την 26η Σεπτεμβρίου 1931, οπότε λόγω της ασθένειάς του παραιτήθηκε. Απεβίωσε στην Αθήνα, την 10η Αυγούστου 1933. Βλ. *Πανελλήνιον Λεύκωμα Εθνικής Εκατονταετηρίδος 1821-1921, Τόμ. Στ', «Εκκλησία – Κλήρος»*, Εν Αθήναις 1922, σ. 77. «*Εκκλησία»*, 11 (1933) 252. Γ. Κούρτη, *Η Ιερά Μητρόπολη Νικοπόλεως και Πρεβέζης και οι Αρχιερείς της (1881-2000 μ.Χ.)*, Πρέβεζα 2000, σσ. 47-53.

3. Ο Μητροπολίτης του Οικουμενικού Πατριαρχείου Κωνσταντίνος (Ζαχαριάδης – Γαζής) εγεννήθη στη Σινώπη το έτος 1831. Υπήρξε από τους πρώτους ιεροσπουδαστές της Θεολογικής Σχολής Χάλκης από την οποία απεφοίτησε το έτος 1856. Στη συνέχεια εχημάτισε γραμματεύς και ταμίας πλησίον του Μητροπολίτου Νικομηδείας Διονυσίου και έπειτα του Μητροπολίτου Αμασειας Σωφρονίου. Το Φεβρουάριο του 1865 εκλήθη υπό του Οικουμενικού Πατριάρχου Σωφρονίου Γ' στην υπηρεσία των Πατριαρχείων, όπου υπηρέτησε αρχικώς ως Δευτερεύων των πατριαρχικών Διακόνων και τον Απρίλιο του 1870 προεβιβάσθη σε Αρχidiaκονο. Το έτος 1873 εξελέγη Μητροπολίτης Κασσανδρείας (1873-1892) και μετά από δεκαεννέα έτη προεβιβάσθη στη Μητρόπολη Σηλυβρίας (1892-1900). Κατά το Σεπτέμβριο του 1900 μετετέθη στη Μητρόπολη Μαρωनीας, αλλά τον Οκτώβριο του 1902, κατόπιν συνοδικής αποφάσεως, ετίθη σε προσωρινή διαθεσιμότητα. Έκτοτε και μέχρι του θανάτου του, τον Ιανουάριο του 1908, διέμενε εφησυχάζων στην Κωνσταντινούπολη. Ο Μητροπολίτης Κωνσταντίνος Γαζής εχημάτισε τρεις φορές μέλος της Ιεράς Συνόδου (1881-1883, 1886-1887, 1899-1900) και υπήρξε άνδρας ευφυής και ικανότατος περί την επιστήμη των μαθηματικών. Βλ. Ε.Α., 32 (1908) 24, όπου βρίσκουμε δημοσιευμένο το μοναδικό βιογραφικό σημειώμά του.

4. Βλ. Σ. Μερτζίδου, *Θασιακά, ήτοι ιστορία της νήσου Θάσου από των αρχαιοτάτων μέχρι των νεωτέρων χρόνων*, Καβάλα 1911, σσ. 275, 281. Γ. Παπαευστρατίου, *Ιστορία της νήσου Θάσου από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι των καθ' ημάς*, Εν Αλεξανδρεία 1922, σ. 128 κ. εξ. Απ. Βακαλόπουλου, *Ιστορία της Θάσου 1453-1912*, Θεσσαλονίκη 1984, σσ. 58, 60, 82, 158.

5. Βλ. Ι. Ελ. Σιδηρά, *Ο Μητροπολίτης του Οικουμενικού Πατριαρχείου Νικόλαος Σακκόπουλος και η εποχή του (1862-1927)*, Θεσσαλονίκη 2001, σ. 225, όπου παρατίθεται πλήρης η σχετική βιβλιογραφία. Του ιδίου, *Ο Μητροπολίτης Μαρωनीας, Θάσου και Σαμοθράκης Νικόλαος Σακκόπουλος και η εποχή του*, περιοδικό «*Ενδοχώρα»*, 85 (2003) 53-62. Του ιδίου, *Πτυχές της εκκλησιαστικής και εθνικής προσφοράς και δράσεως του Μητροπολίτου Μαρωनीας Νικολάου Σακκόπουλου (1902-1914) στη Θάσο*, «*Θασιακά»*, 13 (2004-2006) 425-456. (Η ίδια μελέτη αναδημοσιεύεται στα Πρακτικά του Β' Διεθνούς Συνεδρίου Βαλκανικών Ιστορικών Σπουδών: «*Η Καβάλα και τα Βαλκάνια. Η Καβάλα και το Αιγαίο»*, Τόμ. Β', Καβάλα 2007, σσ. 247-281).

(1902-1914), συνέπεσε με τη μεταβολή της πολιτικής διοικήσεως στη Θάσο, η οποία ύστερα από ενενήντα σχεδόν έτη αιγυπτιακής κυριαρχίας (1813-1902) βρέθηκε και πάλι υπό οθωμανική διοίκηση⁶ (1902-1912).

Τα εκκλησιαστικά έγγραφα που αφορούν το Μητροπολίτη Μαρωνείας Ιωακείμ και πρωτοδημοσιεύονται στην παρούσα μελέτη προέρχονται από τους κώδικες της πατριαρχικής αλληλογραφίας και το αρχείο αλληλογραφίας της Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, ενώ τα αφορώντα το Μητροπολίτη Μαρωνείας Κωνσταντίο προέρχονται μόνο από τους κώδικες της πατριαρχικής αλληλογραφίας.

Τα εκ των κωδίκων της πατριαρχικής αλληλογραφίας έγγραφα που απευθύνονται στους Μητροπολίτες Μαρωνείας Ιωακείμ και Κωνσταντίο, αποτελούν ως επί το πλείστον τα επίσημα απαντητικά γράμματα των επί των ημερών της αρχιερατείας τους Πατριαρχών, Κωνσταντίνου Ε' (1897-1901) και Ιωακείμ Γ' (1901-1912), και της Ιεράς Συνόδου του Οικουμενικού Πατριαρχείου, στις σχετικές επιστολές που οι δύο Μητροπολίτες είχαν αποστείλει στο Πατριαρχείο και με τις οποίες ζητούσαν τις αναγκαίες οδηγίες για την επίλυση όχι μόνο των διαφόρων αμιγώς εκκλησιαστικών, αλλά και των πολιτικών - διοικητικών ζητημάτων, σε σχέση και με την αρνητική σε πολλές περιπτώσεις στάση της πολιτικής χεδιβικής αρχής και των εκπροσώπων αυτής στη νήσο επί των ζωτικής σημασίας θεμάτων, τα οποία κάθε φορά ανέκυπταν και απασχολούσαν έντονα τόσο τους δύο παραπάνω Μητροπολίτες, όσο και τους κατοίκους των χριστιανικών κοινοτήτων της Θάσου.

Ορισμένα δε από τα επίσημα πατριαρχικά γράμματα φαίνεται ότι εστάλησαν στους δύο Μητροπολίτες ύστερα από την υποβολή στο Πατριαρχείο διαφόρων εγγράφων αναφορών, διαμαρτυριών, παραπόνων και αιτημάτων από ορισμένα εκκλησιαστικά και πολιτικά πρόσωπα της περιόδου εκείνης που οι δύο Μητροπολίτες εποίμαιναν τη Θάσο. Πρόκειται δηλαδή για πατριαρχικά γράμματα με τα οποία το Πατριαρχείο είτε ζητούσε από τους δύο αυτούς Ιεράρχες του ορισμένες περαιτέρω διευκρινίσεις επί των όσων είχε λάβει γνώση από άλλα πρόσωπα, είτε τους προέτρεπε να προβούν στις δέουσες ενέργειες προς ικανοποίηση και επίλυση των εκκρεμών ζητημάτων που είχαν ανακύψει.

Όσον αφορά τα ανέκδοτα έγγραφα που προέρχονται από το αρχείο αλληλογραφίας της Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, πρόκειται για τις υπογεγραμμένες από το Μητροπολίτη Ιωακείμ επιστολές, τις οποίες είχε αποστείλει προς τον τότε Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Αθανάσιο Μεγακλή (1893-1903), προκειμένου να ζητήσει την ευνοϊκή παρέμβαση και μεσολάβησή του προς τους καθ' ύλην αρμοδίους υπηρεσιακούς παράγοντες της οθωμανικής διοικήσεως στην έδρα του Βιλαετίου Θεσσαλονίκης, στο οποίο κατά την περίοδο εκείνη υπήγετο γεωγραφικά

6. Βλ. Τη σχετική βιβλιογραφία της υποσ. 4.

η Θάσος, για διάφορα δυσεπίλυτα ζητήματα που αφορούσαν είτε την ελεύθερη και απρόσκοπτη άσκηση της εκκλησιαστικής διοικήσεως και μέριμνας της Μητροπόλεως Μαρωνείας στη Θάσο, ιδιαίτερα δε όταν επικρατούσαν τεταμένες σχέσεις αντιδικίας και συγκρούσεως επί διαφόρων εκκρεμών υποθέσεων ανάμεσα στο Μητροπολίτη Ιωακείμ και τους τοπικούς εκπροσώπους της χεδιβικής αρχής, είτε τη διευκόλυνση επιλύσεως των ιδιωτικών υποθέσεων ορισμένων μεμονωμένων προσώπων εκ Θάσου.

Από τα εκ των κωδίκων της πατριαρχικής αλληλογραφίας τρία έγγραφα που απευθύνονται εκ μέρους του Πατριάρχου Κωνσταντίνου Ε΄ και της Ιεράς Συνόδου στο Μητροπολίτη Ιωακείμ, τα δύο πρώτα αναφέρονται στα χρονίζοντα και δυσεπίλυτα ζητήματα που είχαν ανακύψει λόγω των συνεχών διενέξεων και διαφορών, τόσο ανάμεσα στους κατοίκους της κοινότητας Ποταμιάς και τους μοναχούς του παρακείμενου μετοχίου του Αγίου Δημητρίου⁷, το οποίο υπήγето στην αγιορειτική λαυριωτική ρουμανική σκήτη του Τιμίου Προδρόμου, όσο και ανάμεσα στο Μητροπολίτη Ιωακείμ και τους παραπάνω μοναχούς, οι οποίοι με την αντικανονική και εθνοφυλετική⁸ δράση τους είχαν προκαλέσει τη δικαιολογημένη και επιβεβλημένη αντίδρασή του.

Το πρώτο⁹ (*Παράρτημα, Έγγρ. Α1*) από τα έγγραφα αυτά, με ημερομηνία 13 Νοεμβρίου 1897, αποτελεί την επίσημη απαντητική επιστολή του Πατριάρχου Κωνσταντίνου Ε΄ στο από 25ης Σεπτεμβρίου 1897 γράμμα του Μητροπολίτου Ιωακείμ, με το οποίο αυτός εξέθετε λεπτομερώς στον Πατριάρχη και την Ιερά Σύνοδο την από μακρού ήδη χρόνου υφισταμένη μεταξύ της κοινότητας Ποταμιάς και της λαυριωτικής ρουμανικής σκήτης του Τιμίου Προδρόμου διαφορά ως προς την κυριότητα και κατοχή του εν Θάσω παρεκκλησίου του Αγίου Δη-

7. Το νοτιότερα της κοινότητας Ποταμιάς ευρισκόμενο μετοχιακό παρεκκλήσιο του Αγίου Δημητρίου, το οποίο υπήγето στην αγιορειτική λαυριωτική ρουμανική σκήτη του Τιμίου Προδρόμου, ιδρύθηκε, κατά προσέγγιση, μεταξύ των ετών 1860-1865. Για περισσότερα σχετικά ιστορικά στοιχεία, βλ. Π. Αξιώτη, *Η Θάσος*, σσ. 205-208. Γ. Κονκλιάτη, *Ο μοναχισμός και τα μοναστήρια της Ιεράς Μητροπόλεως Φιλίππων, Νεαπόλεως και Θάσου*, Καβάλα 1992, σ. 76 και υποσ. 76. *Τον ιδίου*, *Τα μετόχια του Αγίου Όρους στην Καβάλα και στη Θάσο*, «Θασιακά», 6 (1989) 97-98. Δ. Στρατή, *Το νησί της Θάσου και το Άγιον Όρος*, Καβάλα 1995, σσ. 82-84. Ν. Μιχαλόπουλου, *Τα εξωκκλήσια της Θάσου έκφραση του θρησκευτικού συναισθήματος των κατοίκων*, «Θασιακά», 9 (1994-1995) 335-337. Μ. Κουμπή, *Η διαμαρτυρία της κοινότητας Ποταμιάς εναντίον των Ρουμάνων μοναχών της περιοχής. Εθνικιστικές εκφάνσεις του ρουμανικού μοναχισμού στην τουρκοκρατούμενη Θάσο*, «Θασιακά», 12 (2001-2003) 392 κ. εξ.

8. Είναι γεγονός ότι το συγκεκριμένο μετόχιο χρησιμοποιήθηκε από τους Ρουμάνους μοναχούς ως φωλιά της ρουμανικής εθνοφυλετικής προπαγάνδας και, κυρίως, κατά την περίοδο του Μακεδονικού αγώνος, ως εφαλτήριο της ανθελληνικής δράσεώς τους. Βλ. Μ. Κουμπή, *ό.π.*, σσ. 395-400. Κ. Χιόνη, *Η Θάσος και η δράση των Θασίων κατά το Μακεδονικό αγώνα*, «Θασιακά», 1 (1984) 76.

9. Βλ. Α. Ο. Π. – Κ. Π. Α., Α΄/69, αρ. πρωτ. 5079, έτος 1897, σσ. 359-360.

μητρού και των κτημάτων αυτού¹⁰.

Στο ίδιο γράμμα ο Μητροπολίτης Ιωακείμ πληροφορούσε τη Μητέρα Εκκλησία ότι οι κάτοικοι της Ποταμιάς διά τακτικής αγωγής αξίωναν «...την εκτέλεσιν των περί της υποθέσεως ταύτης υπαρχουσών επισήμων συνοδικών της Εκκλησίας αποφάσεων...»¹¹, ενώ ο ίδιος ζητούσε από τα Πατριαρχεία τις περί του πρακτέου κατάλληλες οδηγίες. Στην απαντητική του επιστολή ο Πατριάρχης, κατόπιν συνοδικής διαγνώμης, έγραφε στο Μητροπολίτη: «...απαντώντες συνιστάμεν τη αυτής Ιερότητι όπως δέξηται την ειρημένην αγωγήν και εκδικάση αυτήν πρωτοδίκως ενώπιον του Μικτού Μητροπολιτικού Δικαστηρίου της έδρας αυτής, διά τα περαιτέρω...»¹².

Στο δεύτερο σχετικό έγγραφο¹³ (Παράρτημα, Έγγρ. Α2), με ημερομηνία 17 Αυγούστου 1899, το οποίο εγράφη και απεστάλη από τον Πατριάρχη Κωνσταντίνο Ε΄ στο Μητροπολίτη Ιωακείμ, ύστερα και από την προηγούμενη διαβίβαση στα

10. Οι κάτοικοι της κοινότητας Ποταμιάς βρίσκονταν σε συνεχείς διενέξεις με τους μοναχούς του μετοχίου αυτού, επειδή οι δεύτεροι διεκδικούσαν την κυριότητα τόσο του αγροτεμαχίου, όσο και του επ' αυτού ανεγερθέντος μικρού μετοχιακού παρεκκλησίου του Αγίου Δημητρίου, αλλά στη συνέχεια και των υπολοίπων κτημάτων της περιοχής, τα οποία οι ίδιοι παρανόμως είχαν καταπατήσει. Είναι μάλιστα γεγονός αποδεδειγμένο ότι οι Ρουμάνοι μοναχοί, κινούμενοι και ενεργώντας βάσει προμελετημένου σχεδίου, είχαν κατορθώσει να αυξήσουν την ακίνητη περιουσία του μετοχίου, αγοράζοντας, με την υποστήριξη και ανοχή των δωροδοκούμενων από τους ίδιους προκρίτων της Ποταμιάς, μεγάλες εκτάσεις γης, κυρίως αγροτεμάχια, τα οποία μέχρι τότε ανήκαν στην κυριότητα των κατοίκων της κοινότητας Ποταμιάς. Με τον καιρό οι Ρουμάνοι μοναχοί άρχισαν να καταπατούν ξένες ιδιοκτησίες και να κατέχουν κτήματα για τα οποία δεν είχαν κανένα τίτλο κυριότητας. Βλ. Μ. Κουμπή, ό.π., σ. 393. Δ. Στρατή, ό.π., σ. 83.

11. Βλ. Α. Ο. Π. - Κ. Π. Α., Α΄/69, αρ. πρωτ. 5079, έτος 1897, σ. 360. Για τη συγκεκριμένη διένεξη ανάμεσα στους κατοίκους της κοινότητας Ποταμιάς και τους Ρουμάνους μοναχούς είχε επιληφθεί παλαιότερα και το «Μικτό Εκκλησιαστικό Δικαστήριο» της Μητροπόλεως Μαρωνείας και η υπόθεση είχε εκδικαστεί σε διαφορετικές χρονολογίες (1875, 1880, 1881, 1889), χωρίς πάντως να είναι γνωστό το περιεχόμενο των σχετικών αποφάσεων που είχαν εκδοθεί. Ήδη από το έτος 1864 η Ιερά Σύνοδος του Πατριαρχείου είχε αξιώσει την άμεση απομάκρυνση των «Ρουμούνων καλογήρων» από το μετόχιο του Αγίου Δημητρίου, αλλά κάτι τέτοιο δεν συνέβη ποτέ. Το ζήτημα επανήλθε στο προσκήνιο και κατά το έτος 1873, οπότε το Πατριαρχείο απεφάσισε εκ νέου την απομάκρυνση των Ρουμάνων καλογήρων από το μετόχιο στην Ποταμιά, αλλά και η δεύτερη αυτή απόφαση ουδέποτε εκτελέστηκε. Για όσο χρονικό διάστημα το ζήτημα παρέμενε σε εκκρεμότητα, εξακολουθούσε και η σχετική αλληλογραφία ανάμεσα στο Πατριαρχείο και τους εκάστοτε Μητροπολίτες Μαρωνείας, όπως τον Χρύσανθο Ιεροκλή (1888-1893), Ιωακείμ Βαλασιάδη (1894-1900), Κωνσταντίνο Γαζή (1900-1902) και Νικόλαο Σαακόπουλο (1902-1914), οι οποίοι σε πολλές περιπτώσεις εκλήθησαν να παρέμβουν για να αντιμετωπίσουν τις οξύτερες διενέξεις ανάμεσα στους Ρουμάνους μοναχούς του μετοχίου και τους κατοίκους της κοινότητας Ποταμιάς, και να θέσουν ένα οριστικό τέλος στο επί δεκαετίες χρονίζον αυτό ζήτημα. Βλ. Μ. Κουμπή, ό.π., σσ. 394-395. Ι. Ελ. Σιδηρά, Ο Μητροπολίτης του Οικουμενικού..., ό.π., σ. 265. Τον ίδιου, Πτυχές..., ό.π., σσ. 430-431.

12. Βλ. Α. Ο. Π. - Κ. Π. Α., Α΄/69, αρ. πρωτ. 5079, έτος 1897, σ. 360.

13. Βλ. Α. Ο. Π. - Κ. Π. Α., Α΄/71, αρ. πρωτ. 4423, έτος 1899, σ. 278.

Πατριαρχεία υπό της εν Άθω Βασιλικής και Πατριαρχικής Μονής της Μεγίστης Λαύρας της εγγράφου αναφοράς των υπαγομένων σε αυτήν πατέρων της ρουμανικής σκήτης του Τιμίου Προδρομού, έχουμε τη μαρτυρία ότι με το συγκεκριμένο κείμενο της εγγράφου αναφοράς τους οι μοναχοί της ρουμανικής σκήτης καταφέρονταν εναντίον του Μητροπολίτου Ιωακείμ, παραπονούμενοι στην Ιερά Σύνοδο του Πατριαρχείου, ότι «...η Ιερότης αυτής παρακωλύει από τινος την εν ρουμανική γλώσση τέλεσιν κατά το μέχρι τούδε καθεστώ των ιερών ακολουθιών εν τω εν Θάσω Μετοχίω αυτών, και άλλως δε παρενοχλεί αυτούς...»¹⁴.

Η πατριαρχική επιστολή καταλήγει με την παρακάτω προτροπή προς το Μητροπολίτη Ιωακείμ: «...Όθεν, συνοδική διαγνώμη διαβιβάζοντες επισυνημιμένως ώδε επί επιστροφή την τε αναφοράν αυτών μετά των επισυνημιμένων αυτή εγγράφων και την σχετικήν επιστολήν της Ιεράς Μεγίστης Λαύρας... αξιούμεν την Ιερότητα αυτής ίνα πληροφορήση ημάς περί των αναφερομένων, διά τα περαιτέρω...»¹⁵.

Το τρίτο¹⁶ (Παράρτημα, Έγγρ. Α3) από τα έγγραφα της ενότητας αυτής, με ημερομηνία 14 Αυγούστου 1900, αναφέρεται στην έγγραφη απάντηση την οποία απέστειλε στο Πατριαρχείο η εν Άθω Ιερά Μονή του Ξηροποτάμου προς αντίκρουση ως ανυπόστατων των διατυπωθέντων παραπόνων εναντίον αυτής από μέρους των προκρίτων της κοινότητας Μαριών Θάσου, λόγω «... της εις λαϊκόν ενοικιάσεως του αυτού μετοχίου της εν Άθω Ιεράς Μονής του Ξηροποτάμου...»¹⁷.

14. Βλ. Στο ίδιο. Εντονότερη κατά το έτος 1912 επανήλθε στο προσκήνιο η παλαιά διένεξη ανάμεσα στους Ρουμάνους μοναχούς του μετοχίου του Αγίου Δημητρίου και τους κατοίκους της κοινότητας Ποταμιάς αναφορικά με την προσβλητική σε πολλές περιπτώσεις παρενόχληση και εκ νέου παρεμπόδιση των πατέρων του μετοχίου από τους κατοίκους της Ποταμιάς να τελούν τη Θεία Λειτουργία στη ρουμανική γλώσσα. Η διαμάχη ανάμεσα στα δύο μέρη έφθασε μέχρι την Ιερά Σύνοδο του Πατριαρχείου, όταν ο Δικαίος της αγιορειτικής λαυρωτικής ρουμανικής σκήτης του Τιμίου Προδρομού υπέβαλε στη Μητέρα Εκκλησία έγγραφη καταγγελία, με την οποία ζητούσε να παρέμβει το Πατριαρχείο και να συστήσει στον τότε Μητροπολίτη Μαρωνείας Νικόλαο Σακκόπουλο (1902-1914) να αποτρέψει στο μέλλον τους κατοίκους της κοινότητας Ποταμιάς από παρόμοιες ενέργειες σε βάρος των Ρουμάνων μοναχών. Με την ίδια απόφαση όμως που η Ιερά Σύνοδος του Πατριαρχείου προέτρεπε το Μητροπολίτη Νικόλαο να συγκαταστήσει και αποτρέψει τους κατοίκους της Ποταμιάς από παρόμοιες ενέργειες σε βάρος των Ρουμάνων μοναχών, απαγόρευε και στους Ρουμάνους μοναχούς να τελούν τη Θεία Λειτουργία στη ρουμανική γλώσσα. Βλ. Α. Ο. Π. - Κ. Π. Α., Α' /86, αρ. πρωτ. 9350, έτος 1912, σ. 479. Ε.Α., 32 (1912) 410. Πρβλ. Ι. Ελ. Σιδηρά, Ο Μητροπολίτης του Οικουμενικού..., ό.π., σ. 266. Του ιδίου, Πτυχές..., ό.π., σ. 434.

15. Βλ. Α. Ο. Π. - Κ. Π. Α., Α' /71, αρ. πρωτ. 4423, έτος 1899, σ. 278.

16. Βλ. Α. Ο. Π. - Κ. Π. Α., Α' /72, αρ. πρωτ. 4337, έτος 1900, σ. 274.

17. Βλ. Στο ίδιο. Το μετόχιο της Ιεράς Μονής Ξηροποτάμου στην κοινότητα των Μαριών συστήθηκε το έτος 1807 με αφορμή τη σωτηρία των κατοίκων της κοινότητας από θανατηφόρο πανώλη που είχε ενσκήψει και είχε αποδεκατίσει περισσότερους από 300 ανθρώπους. Βλ. Γ. Κουκλιάνη, Τα μετόχια..., ό.π., σ. 97 και υποσ. 18. Του ιδίου, Ο Μοναχισμός..., ό.π., σ. 68 και υποσ. 49. Δ. Στρατή, ό.π., σσ. 84-87.

Με το πατριαρχικό αυτό γράμμα γνωστοποιείται στο Μητροπολίτη Ιωακείμ το περιεχόμενο της εγγράφου απαντήσεως της Ιεράς Μονής, στην οποία μεταξύ άλλων αναφέρεται ότι: «... τα διατυπούμενα υπό της κοινότητος Μαριών παράπονα τυγχάνουσιν ανυπόστατα και αδικαιολόγητα, καθόσον πρώτον μεν η κυρίαρχος Μονή εν τω κυριαρχικώ αυτής δικαίωματι του διευθετείν και διατιθέναί τα εαυτής κατ' ιδίαν βούλησιν ουδέν το επίμεμπτον διεπράξατο διορίσασα ένεκα λόγων οικονομίας ως επιτηρητήν και διευθυντήν του διαληφθέντος Μετοχίου άνδρα λαϊκόν μεν, αλλ' εκ των μάλα ενύποληπτων και ευπόρων κατοίκων της κοινότητος Μαριών...»¹⁸.

Σε άλλο σημείο της προς τα Πατριαρχεία απαντήσεως της Ιεράς Μονής διατυπώνεται ο σαφής υπαινιγμός για τις σκοπιμότητες που υποκρύπτονται στις αντιδράσεις και τα παράπονα των προκρίτων της κοινότητος Μαριών εξ αφορμής του διορισμού λαϊκού διευθυντού, αφού σύμφωνα με τον ισχυρισμό της Ιεράς Μονής «... ουδείς εκ των κατά καιρούς χρηματισάντων εν αυτώ οικονομών εκ των αδελφών της Μονής ηδυνήθη ίνα διαφύγη τας κατηγορίας αυτών τούτων, οίτινες νυν παραπονούνται διά τον διορισμόν του λαϊκού διευθυντού...»¹⁹.

Στη δεύτερη ενότητα του παραρτήματος, τα επτά έγγραφα που πρωτοδημοσιεύονται και προέρχονται από το αρχείο αλληλογραφίας της Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, είναι ποικίλου περιεχομένου και όλα αποτελούν τις υπογεγραμμένες από το Μητροπολίτη Ιωακείμ επιστολές, τις οποίες απέστειλε προς το Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Αθανάσιο Μεγακλή (1893-1903) είτε για να ενεργήσει ο ίδιος προσωπικά, είτε για να μεσολαβήσει και παρέμβει άμεσα στις αρμόδιες οθωμανικές αρχές του Βιλαετίου Θεσσαλονίκης, προκειμένου να επιτευχθεί η επίλυση των διαφόρων ζητημάτων που είχαν ανακύψει επί των ημερών του στη Θάσο.

Με την πρώτη εκ Καλλιράχης Θάσου επιστολή²⁰ (Παράρτημα, Έγγρ. Β1), η οποία φέρει ημερομηνία 8 Αυγούστου 1897, ο Μητροπολίτης Ιωακείμ ζητά από το Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Αθανάσιο να ανεύρει και να αποστείλει έναν πεπειραμένο διδάσκαλο για να διδάξει στη μικρή σχολή της κοινότητος Καλλιράχης, με μισθοδοσία «... τεσσαράκοντα λιρών Τουρκίας ετησίως... εννοούμενου ότι η κατοικία, καύσιμος ύλη και εν ανάγκη και τα οδοιπορικά έσονται εις βάρος κατά την συμφωνίαν της κοινότητος...»²¹.

Η εκ Γιουμουλτζίνης (Κομοτηνή) αποσταλείσα δεύτερη επιστολή²² (Παράρτημα, Έγγρ. Β2), με ημερομηνία 23 Οκτωβρίου 1897, του Μητροπολίτου Ιωακείμ

18. Βλ. Α. Ο. Π. – Κ. Π. Α., Α' /72, αρ. πρωτ. 4337, έτος 1900, σ. 274.

19. Βλ. Στο ίδιο.

20. Βλ. Α. Ι. Μ. Θ., Φάκ. 20, Αλληλογραφία Μητροπόλεως Μαρωνείας, αρ. εγγρ. 2886, έτος 1897.

21. Βλ. Στο ίδιο.

22. Βλ. Α. Ι. Μ. Θ., Φάκ. 20, Αλληλογραφία Μητροπόλεως Μαρωνείας, αρ. εγγρ. 2887, έτος 1897.

είναι απαντητική σε προηγούμενη αποσταλείσα προς αυτόν επιστολή του Μητροπολίτου Θεσσαλονίκης Αθανασίου, με επισυνημμένη περίκλειστη αίτηση ενός ιδιώτου, ονόματι Αναστασίου Παπαδόπουλου. Η επιστολή αυτή αναφέρεται σε μία αμιγώς ιδιωτική υπόθεση διαφοράς και διενέξεως ανάμεσα σε δύο μέρη σχετικά με την αμφισβήτηση υπάρξεως και αναγνωρίσεως ιδιωτικού χρέους, το οποίο όμως είχε περιέλθει λόγω κληρονομίας στους κληρονόμους του αποβιώσαντος Αναγνώστου Αυγουστή, κατοίκου της Θάσου, που αναφέρεται ως ο αρχικός οφειλέτης του χρέους αυτού προς τον Αναστάσιο Παπαδόπουλο. Όπως διαβάζουμε στην απαντητική επιστολή του, ο Μητροπολίτης Ιωακείμ, αφού προσεκάλεσε τους κληρονόμους του αποβιώσαντος οφειλέτου Αναγνώστου Αυγουστή και τους ανέγνωσε την επισυνημμένη αίτηση του Αναστασίου Παπαδόπουλου και την επιστολή του Μητροπολίτου Αθανασίου, τους υπέδειξε τους κινδύνους μιάς μελλοντικής δικαστικής διαμάχης, «... πλην άπαντες εν ενί στόματι... απήντησαν, ότι επί ουδενί λόγω αναγνωρίζουσιν ουδέ γινώσκουσιν το τοιούτον χρέος, και δύναται ο ενάγων να καταφύγη εις οποιαδήποτε δικαστήρια βούλεται...»²³.

Το σημαντικότερο ίσως από τα έγγραφα, που πρωτοδημοσιεύονται στην παρούσα μελέτη, αναφορικά με τις άγνωστες μέχρι τούδε ιστορικές μαρτυρίες τις οποίες περιέχει και αποκαλύπτει για τη νεότερη ιστορία της Θάσου, είναι η εκ Καβάλας τρίτη επιστολή²⁴ (Παράρτημα, Έγγρ. Β3) της ενότητος αυτής, με ημερομηνία 23 Αυγούστου 1898, που αποστέλλεται από το Μητροπολίτη Ιωακείμ στον Θεσσαλονίκης Αθανάσιο.

Στην επιστολή αυτή ο Μητροπολίτης Ιωακείμ αναφέρει λεπτομερώς ότι στην κοινότητα του Λιμένος και σε κάποιο ιδιωτικό αγροτεμάχιο ευρισκόμενο πλησίον του κήπου του Διοικητηρίου, ο Ζαπητά Μιμούρης²⁵ (Διοικητής Χωροφυλακής) της Θάσου Χουρσίτ εφένδης²⁶ κατά την κατασκευή φρέατος ανεκάλυψε το ιε-

23. Βλ. Στο ίδιο.

24. Βλ. Α. Ι. Μ. Θ., Φάκ. 20, Αλληλογραφία Μητροπόλεως Μαρωονείας, αρ. εγγρ. 2890, έτος 1898.

25. Ο τίτλος του «Ζαπητά Μιμούρη», που ήταν ο Διοικητής της Χωροφυλακής Θάσου, απαντάται και με τις παρακάτω παραλλαγές, όπως «Ζαμπετά Μιμούρης» ή «Ζαμπετά Μεμουρού» ή «Ζαμπιτά».

26. Ο Διοικητής της Χωροφυλακής Θάσου Χουρσίτ εφέντης, που ήταν Λαζός στην καταγωγή, διακρινόταν για το βίαιο, προκλητικό και ασεβή χαρακτήρα του στην εκτέλεση των εντολών της αιγυπτιακής διοικήσεως σε βάρος των δοκιμαζόμενων Θασίων. Εκμεταλλευόμενος μάλιστα τον ήπιο χαρακτήρα του προϊσταμένου του, Διοικητού της Θάσου Μαχμούτ Ριφάτ μπέη, πολλές φορές και με προκλητικό τρόπο αναμιγνυόταν σε υποθέσεις που δεν ανήκαν στη δικαιοδοσία του. Το όνομα και οι πρακτικές του ήταν συνώνυμα των βιαιοτήτων, διώξεων, συλλήψεων και φυλακίσεων πολλών Θασίων, κυρίως κατά την περίοδο 1898-1902, όταν οι κάτοικοι της Θάσου αγωνίζονταν με κάθε τρόπο να διατηρήσουν το προνομιακό καθεστώς της νήσου, αντιστεκόμενοι στις βάνανυες και προκλητικές αυθαιρεσίες της αιγυπτιακής διοικήσεως υπό την καθοδήγηση του Χεδίβη της Αιγύπτου Αμπάς Χιλμή Β' (1892-1914). Βλ. Απ. Βακαλόπουλου, ό.π., σσ. 162-163. Γ. Παταενοστρατίου, ό.π., σσ. 145-148.

ρό και τα εντός αργυρού κιβωτίου «εγκαινία»²⁷ μιας αρχαίας εκκλησίας, της οποίας έθραυσε και κατέστρεψε την Αγία Τράπεζα. Παρόλο μάλιστα που ο Μητροπολίτης Ιωακείμ, όπως αναφέρει ο ίδιος, διεμαρτυρήθη στο Χουρσίτ εφένδη και απαίτησε την παράδοση «...της ανακαλυφθείσης εκκλησίας ως ιερού προσκυνήματος των χριστιανών πλην ο ασεβέστατος ούτος άνθρωπος, ου μόνον δεν απήντησεν εις την διαμαρτύρησίν μου, ου μόνον δεν έλαβεν υπ' όψιν τας δικαίας παραστάσεις μου, αλλά και εξυβρίζων με διά την ανάμιξιν έσπευσε την συμπλήρωσιν του φρέατος, κατασκευάσας και ξύλινην μηχανήν επ' αυτού μετά τροχού ον περιστρέφει ημίονος ρυπαίνων τον ιερόν τούτον τόπον...»²⁸.

Στη συνέχεια, ο Μητροπολίτης Ιωακείμ, όπως αναφέρει στην επιστολή του, αναγκάσθηκε να διαμαρτυρηθεί αυτοπροσώπως στο Βαλή του Βιλαετίου Θεσσαλονίκης, «... όστις έσπευσε μεν πάραυτα να διατάξη τον Καϊμακάμην Καβάλας να εξετάση το πράγμα και πληροφορήση, αλλά μετά την ευνοϊκήν... απάντησιν δεν ευηρεστήθη άχρι ώρας να διατάξη την παρεμπόδισιν του φρέατος και την εις ημάς παράδοσιν της Εκκλησίας...»²⁹.

Από το κείμενο της ίδιας επιστολής πληροφορούμαστε ακόμη ότι ο Μητροπολίτης Ιωακείμ για την επίλυση του όλου ζητήματος είχε απευθυνθεί εγγράφως και στο Πατριαρχείο για να ζητήσει τις επί του πρακτέου αναγκαίες οδηγίες, χωρίς όμως να αξιωθεί κάποιας απαντήσεως, ενώ παράλληλα είχε γράψει σχετικώς και σε κάποιο επιφανή Οθωμανό φίλο του, ονόματι Βίντορι βέη, με τον οποίο προέτρεπε το Μητροπολίτη Αθανάσιο να συνεργαστεί για να προβούν από κοινού στις δέουσες ενέργειες ενώπιον των καθ' ύλην αρμοδίων οθωμανικών αρχών.

Ο Μητροπολίτης Ιωακείμ κατακλείει την επιστολή του υποβάλλοντας ως αίτημα στο Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Αθανάσιο να απευθυνθεί στο Βαλή της Θεσσαλονίκης και να απαιτήσει την άμεση παρέμβασή του προκειμένου να ικανοποιηθεί η δικαία απαίτησή του για την παράδοση της ανακαλυφθείσας εκκλησίας στην κυριότητα της χριστιανικής κοινότητας Λιμένος και την άμεση καταστροφή του υπάρχοντος φρέατος εντός του ιερού αυτού χώρου. Παράλληλα δε με έμφαση αναφέρει στο Μητροπολίτη Αθανάσιο ότι ο συγκεκριμένος Ζαητή Μιμούρης απετόλμησε προκλητικά «... να απαιτήση... και την εις αυτόν παράδοσιν των ευρεθέντων εγκαινίων, χαρακτηρίσας αυτά ως αρχαιότητας ανηκούσας εις το Διοικητήριο και το μουσείον κατά τας σχετικές διαταγάς, ως λέγη, του Βιλαετίου, πλην άνευ επιτυχίας...»³⁰.

27. Με τον όρο «εγκαινία», ο Μητροπολίτης Ιωακείμ προφανώς αναφέρεται στα ιερά λείψανα των Αγίων που κατατίθενται σύμφωνα με ειδικό τελετουργικό στο κέντρο της Αγίας Τράπεζης, κατά τον καθγιασμό της, όταν εγκαινιάζεται κάποιος ναός.

28. Βλ. Α. Ι. Μ. Θ., Φάκ. 20, Αλληλογραφία Μητροπόλεως Μαρωνείας, αρ. εγγρ. 2890, έτος 1898.

29. Βλ. Στο ίδιο.

30. Βλ. Στο ίδιο.

Τα επόμενα τέσσερα έγγραφα από το αρχείο αλληλογραφίας της Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης αποτελούν εξ απόψεως περιεχομένου μία ενότητα επί τη βάσει του ίδιου ιστορικού γεγονότος, που αφορά την άδικη και εκδικητική δικαστική δίωξη και καταδίκη δύο εκ των πλέον επιφανών χριστιανών προκρίτων κατοίκων της Θάσου, του Αναστασίου Λογοθέτη³¹ και Δημητρίου Θωμαΐδη³² «... δι’

31. Το πραγματικό επίθετο του Αναστασίου Λογοθέτη ήταν Αναγνώστου, αλλά ο τιμητικός τίτλος του «Λογοθέτου» επεκράτησε και ως επώνυμο, τουλάχιστον από το 1895. Ο Αναστάσιος Λογοθέτης υπήρξε σπουδαίο πολιτικό πρόσωπο της Θάσου και δε δίστασε πολλές φορές να συγκρουστεί σφοδρά με την εκάστοτε κατακτητική εξουσία, αιγυπτιακή ή τουρκική, για τα συμφέροντα της πατρίδος του Θάσου. Δε γνωρίζουμε βέβαια το ακριβές έτος της γεννήσεώς του, αλλά υποθέτουμε ότι θα πρέπει να γεννήθηκε κατά τη δεκαετία του 1830. Το έτος 1885 είναι ένας από τους προεστούς που υπογράφει την αναφορά, την οποία αποστέλλουν οι αντιπρόσωποι των κοινοτήτων της Θάσου στον Έλληνα υποπρόξενο Καβάλας Αλ. Τσιμπουράκη και ζητούν την άμεση συνδρομή του για την αντικατάσταση του Αιγυπτίου Διοικητού της νήσου Ιμπραήμ Ασαφή μπέη. Το έτος 1898 εκπροσωπεί τους κατοίκους της κοινότητας του Μικρού Καζαβητίου στη Γενική Συνέλευση των κατοίκων των κοινοτήτων της Θάσου στην Καβάλα για την άρση της επιβολής των αυστηρών διοικητικών μέτρων και της νέας δυσβάστακτης φορολογίας από μέρους της αιγυπτιακής διοικήσεως της νήσου. Τέλος, η συνεργασία του με το Ελληνικό Προξενείο και η ανάμιξή του στο Μακεδονικό αγώνα οδήγησαν αυτόν και τον προεστό της κοινότητας Μαριών Δ. Θωμαΐδη στις φυλακές της Θεσσαλονίκης. Όπως παραδίδεται μάλιστα από τους απογόνους του, κατόρθωσαν να αποφυλακιστούν μετά από μεγάλο και πολυδάπανο δικαστικό αγώνα. Ο Αν. Αναγνώστου θα πρέπει να πέθανε μετά το 1910 και πριν το 1914 σε προχωρημένη ηλικία. Βλ. Δ. Θεοδωρίδη, Το αρχείο της οικογένειας Λογοθέτη από το μικρό Καζαβήτι της Θάσου, «Θασιακά», 12 (2005) 179-180.

32. Ο Δημήτριος Θωμαΐδης, ο οποίος υπήρξε από τις σημαντικότερες πολιτικές προσωπικότητες της Θάσου κατά το β' ήμισυ του 19ου αι. και μέχρι το 1902, γεννήθηκε το έτος 1840 στην κοινότητα των Μαριών, όπου έμαθε τα γράμματα της εποχής του. Από νέος ασχολήθηκε δραστήρια με το εμπόριο δασικών προϊόντων και την πολιτική. Απέκτησε πολιτική εμπειρία και επί σαράντα έτη διετέλεσε προεστός της κοινότητας Μαριών, ενώ παράλληλα ανέλαβε διάφορα αξιώματα από το 1863 έως το 1902. Το έτος 1885 υπογράφει ως προεστός των Μαριών την αναφορά που αποστέλλουν οι αντιπρόσωποι των κοινοτήτων της Θάσου στον Έλληνα υποπρόξενο Καβάλας Αλ. Τσιμπουράκη και του ζητούν να ενεργήσει για την άμεση αντικατάσταση του Διοικητού της Θάσου Ιμπραήμ Ασαφή μπέη. Ο Δ. Θωμαΐδης δεν αρκείται μόνο στην αναφορά αυτή. Αποστέλλει έγγραφη διαμαρτυρία και προς τους υποπροξένους των ξένων χωρών στην Καβάλα, με αποτέλεσμα να δεχθεί δύο αποτυχημένες απόπειρες δολοφονίας εναντίον του. Τον Αύγουστο του 1894 υπογράφει την αναφορά των αντιπροσώπων της Γενικής Συνελεύσεως των κοινοτήτων της Θάσου προς το Χεδίβη της Αιγύπτου Αμπάς Χιμί Β', με την οποία διαμαρτύρονταν για την εκμετάλλευση των δασών της νήσου από την εταιρεία Ν.Ι. Ψιακή. Η αναφορά τελικώς δεν εστάλη, διότι εν τω μεταξύ ακυρώθηκε το συμβόλαιο ενοικιάσεως των δασών από την εταιρεία Ψιακή. Το 1901 υπογράφει ως αντιπρόσωπος της κοινότητας των Μαριών την «αναφορά – διαμαρτυρία αντιπροσώπων χωριών Θάσου» προς το Σουλτάνο Αβδούλ Χαμίτ Χαν για τις αλλεπάλληλες επιμβάσεις της αιγυπτιακής κυβερνήσεως στην εσωτερική διοίκηση της νήσου, που αποβλέπουν στην κατάργηση των προνομίων της. Ο Δ. Θωμαΐδης αναμειγνύεται στο Μακεδονικό αγώνα και φυλακίζεται στο Επταπύργιο της Θεσσαλονίκης, απ' όπου αποφυλακίζεται το 1907 και επιστρέφει στη Θάσο. Οι δυσμενείς όμως για τον ίδιο συνθήκες που επικρατούν στη νήσο, τον εξαναγκάζουν να ζητήσει άσυλο στην Αίγυπτο και να αυτοεξοριστεί. Επιστρέφει στη Θάσο το 1912 και πεθαίνει το 1918. Βλ. Γ. Καραδρακόντη, Ο Δημ. Θωμαΐδης και η δράση του στη Θάσο κατά το 19ο αιώνα, «Θασιακά», 9 (1996) 217-236. Τ. Γριτσόπουλου, Δήμαρχος Θάσου Γεώργιος Δ. Θωμαΐδης (1904-1916), «Θασιακά», 10 (2001) 234-237.

υπόθεσιν της πατρίδος αυτών...»³³.

Ο Μητροπολίτης Ιωακείμ φαίνεται ότι απέστειλε τις επιστολές αυτές από το Φανάρι, όπου βρισκόταν από το Φεβρουάριο του 1899 ως μέλος της Αγίας και Ιεράς Συνόδου του Πατριαρχείου³⁴. Από τις τέσσερις αυτές επιστολές, οι τρεις πρώτες (Παράρτημα, Έγγρ. Β4, Β5, Β7) απευθύνονται στο Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Αθανάσιο, ενώ η τέταρτη (Παράρτημα, Έγγρ. Β6) προς τους Θασίους προκρίτους Α. Λογοθέτη και Δ. Θωμαΐδη.

Με την πρώτη του επιστολή³⁵ (Παράρτημα, Έγγρ. Β4), που φέρει ημερομηνία 2 Ιουνίου 1899, ο Μητροπολίτης Ιωακείμ απευθύνεται στο Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Αθανάσιο, τον οποίο ενημερώνει ότι οι δύο συγκεκριμένοι Θάσιοι πρόκριτοι «... έρχονται εις Θεσσαλονίκην, ίνα κατ' έφεσιν εκζητήσωσι δικαιοσύνην δι' υπόθεσιν της πατρίδος αυτών, δι' ην αναίτιως ενώπιον του Πρωτοδικείου Θάσου κατεδικάσθησαν εις εξάμηνον φυλάκισιν...»³⁶. Γι' αυτό και δεν παραλείπει να παρακαλέσει το Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης «... ίνα παράσχη αυτοίς αναξιοπαθούσι την πατρικήν... προστασίαν δαψιλή και ενεργήση δραστηρίως, όπως αναγνωρισθή το νυν καταπατούμενον δίκαιον αυτών οφθαλμοφανώς και απαλλαγώσι ποινης αδικως και χάριν απλώς εκδικήσεως αυτοίς επιβληθείσης ανθ' ων έξει τους τε ενδιαφερομένους, καμέ διά βίου υποχρέους...»³⁷.

Μετά την παρέλευση ενός μηνός ο Μητροπολίτης Ιωακείμ αποστέλλει και δεύτερη επιστολή³⁸ (Παράρτημα, Έγγρ. Β5), με ημερομηνία 9 Ιουλίου 1899, στο Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης, με την οποία του γνωστοποιεί ότι «... αφίκοντο αυτόθι οι προσυσταθέντες πρόκριτοι Θάσου... εν συνοδεία χωροφυλάκων, ίνα διενεργήσωσι έφεσιν επί της γνωστής υποθέσεως αυτών και εξαιτήσωνται δικαιοσύνην...»³⁹. Στην ίδια επιστολή ζητά ακόμη να πληροφορηθεί περί της τύχης των δύο προκρίτων και μετ' επιτάσεως προτρέπει το Μητροπολίτη Αθανάσιο να ενθαρρύνει «... αυτούς καταλλήλως και καταβάλη... πάσαν την δυνατήν προσπά-

33. Βλ. Α. Ι. Μ. Θ., Φάκ. 20, Αλληλογραφία Μητροπόλεως Μαρωνείας, αρ. εγγρ. 2892, έτος 1899. Αν και στο συγκεκριμένο έγγραφο, όπως και στα υπόλοιπα τρία που έπονται, δεν προσδιορίζεται από το Μητροπολίτη Ιωακείμ για ποια ακριβώς υπόθεση της πατρίδος τους οι δύο πρόκριτοι Αν. Λογοθέτης και Δ. Θωμαΐδης κατεδικάσθησαν από το Πρωτοδικείο της Θάσου σε εξάμηνη φυλάκιση, ωστόσο μπορούμε, έστω και με επιφύλαξη, να υποθέσουμε ότι βασική αιτία της καταδίκης τους υπήρξε η κατά την κρίσιμη εκείνη περίοδο (1898-1899) ενεργός ανάμειξή τους στον αγώνα των Θασίων ενάντια στα δυσμενή διοικητικά και δυσβάστακτα φορολογικά μέτρα της αιγυπτιακής κυβερνήσεως, η οποία απέβλεπε στη σταδιακή κατάργηση του πολυετούς προνομιακού καθεστώτος της Θάσου.

34. Βλ. Ε.Α., 19 (1899) 37, 129.

35. Βλ. Α. Ι. Μ. Θ., Φάκ. 20, Αλληλογραφία Μητροπόλεως Μαρωνείας, αρ. εγγρ. 2892, έτος 1899.

36. Βλ. Στο ίδιο.

37. Βλ. Στο ίδιο.

38. Βλ. Α. Ι. Μ. Θ., Φάκ. 20, Αλληλογραφία Μητροπόλεως Μαρωνείας, αρ. εγγρ. 2893, έτος 1899.

39. Βλ. Στο ίδιο.

υπόθεσιν της πατρίδος αυτών...»³³.

Ο Μητροπολίτης Ιωακείμ φαίνεται ότι απέστειλε τις επιστολές αυτές από το Φανάρι, όπου βρισκόταν από το Φεβρουάριο του 1899 ως μέλος της Αγίας και Ιεράς Συνόδου του Πατριαρχείου³⁴. Από τις τέσσερις αυτές επιστολές, οι τρεις πρώτες (Παράρτημα, Έγγρ. Β4, Β5, Β7) απευθύνονται στο Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Αθανάσιο, ενώ η τέταρτη (Παράρτημα, Έγγρ. Β6) προς τους Θασίους προκρίτους Α. Λογοθέτη και Δ. Θωμαΐδη.

Με την πρώτη του επιστολή³⁵ (Παράρτημα, Έγγρ. Β4), που φέρει ημερομηνία 2 Ιουνίου 1899, ο Μητροπολίτης Ιωακείμ απευθύνεται στο Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης Αθανάσιο, τον οποίο ενημερώνει ότι οι δύο συγκεκριμένοι Θάσιοι πρόκριτοι «... έρχονται εις Θεσσαλονίκην, ίνα κατ' έφεσιν εκζητήσωσι δικαιοσύνην δι' υπόθεσιν της πατρίδος αυτών, δι' ην αναιτίως ενώπιον του Πρωτοδικείου Θάσου κατεδικάσθησαν εις εξάμηνον φυλάκισιν...»³⁶. Γι' αυτό και δεν παραλείπει να παρακαλέσει το Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης «... ίνα παράσχη αυτοίς αναξιοπαθούσι την πατρικήν... προστασίαν δαψιλή και ενεργήση δραστηρίως, όπως αναγνωρισθή το νυν καταπατούμενον δίκαιον αυτών οφθαλμοφανώς και απαλλαγώσι ποινης αδικως και χάριν απλώς εκδικήσεως αυτοίς επιβληθείσης ανθ' ων έξει τους τε ενδιαφερομένους, καμέ διά βίου υποχρέους...»³⁷.

Μετά την παρέλευση ενός μηνός ο Μητροπολίτης Ιωακείμ αποστέλλει και δεύτερη επιστολή³⁸ (Παράρτημα, Έγγρ. Β5), με ημερομηνία 9 Ιουλίου 1899, στο Μητροπολίτη Θεσσαλονίκης, με την οποία του γνωστοποιεί ότι «... αφίκοντο αυτόθι οι προσυσταθέντες πρόκριτοι Θάσου... εν συνοδεία χωροφυλάκων, ίνα διενεργήσωσι έφεσιν επί της γνωστής υποθέσεως αυτών και εξαιτήσωνται δικαιοσύνην...»³⁹. Στην ίδια επιστολή ζητά ακόμη να πληροφορηθεί περί της τύχης των δύο προκρίτων και μετ' επιτάσεως προτρέπει το Μητροπολίτη Αθανάσιο να ενθαρρύνει «... αυτούς καταλλήλως και καταβάλη... πάσαν την δυνατήν προσπά-

33. Βλ. Α. Ι. Μ. Θ., Φάκ. 20, Αλληλογραφία Μητροπόλεως Μαρωονίας, αρ. εγγρ. 2892, έτος 1899. Αν και στο συγκεκριμένο έγγραφο, όπως και στα υπόλοιπα τρία που έπονται, δεν προσδιορίζεται από το Μητροπολίτη Ιωακείμ για ποια ακριβώς υπόθεση της πατρίδος τους οι δύο πρόκριτοι Αν. Λογοθέτης και Δ. Θωμαΐδης κατεδικάσθησαν από το Πρωτοδικείο της Θάσου σε εξάμηνη φυλάκιση, ωστόσο μπορούμε, έστω και με επιφύλαξη, να υποθέσουμε ότι βασική αιτία της καταδίκης τους υπήρξε η κατά την κρίσιμη εκείνη περίοδο (1898-1899) ενεργός ανάμειξή τους στον αγώνα των Θασίων ενάντια στα δυσμενή διοικητικά και δυσβάστακτα φορολογικά μέτρα της αιγυπτιακής κυβερνήσεως, η οποία απέβλεπε στη σταδιακή κατάργηση του πολυετούς προνομιακού καθεστώτος της Θάσου.

34. Βλ. Ε.Α., 19 (1899) 37, 129.

35. Βλ. Α. Ι. Μ. Θ., Φάκ. 20, Αλληλογραφία Μητροπόλεως Μαρωονίας, αρ. εγγρ. 2892, έτος 1899.

36. Βλ. Στο ίδιο.

37. Βλ. Στο ίδιο.

38. Βλ. Α. Ι. Μ. Θ., Φάκ. 20, Αλληλογραφία Μητροπόλεως Μαρωονίας, αρ. εγγρ. 2893, έτος 1899.

39. Βλ. Στο ίδιο.

θειαν και προστασίαν και αθώωσιν αυτών, πρυτάνευσιν δε της καταπατουμένης δικαιοσύνης, ανθ' ου έξει εμέ μεν υπόχρεον, τους δε καταδιωκομένους αδίκως ισοβίως ευγνώμονας...»⁴⁰.

Η αίσια κατάληξη της επώδυνης δοκιμασίας των δύο προκρίτων της Θάσου καταγράφεται ανάγλυφα στην προς αυτούς προσωπική απαντητική επιστολή⁴¹ (Παράρτημα, Έγγρ. Β6), με ημερομηνία 9 Αυγούστου 1899, του Μητροπολίτου Ιωακείμ, ο οποίος περιχαρής για την αθώωσή τους από το πολιτικό δικαστήριο της Θεσσαλονίκης αναφέρει μεταξύ άλλων και τα εξής: «... συγχαίροντες δε και υμίν εγκαρδίως επί ταύτη, ευχόμεθα όπως τα παθήματα υμών χάριν της πατρίδος, ώσιν τα τελευταία, βασιλεύση δε τουντεύθεν πανσίλυπος ειρήνη ανά πάσαν την προσφιλή ημών και πολύπαθον Θάσον προς δόξαν Χριστού και χαράν και ανακούφισιν απάντων ημών...προσεπιδωρούμενοι και τας πολυτίμους ευχάς της Α.Θ. Παναγιότητος»⁴².

Στην τελευταία του επιστολή⁴³ (Παράρτημα, Έγγρ. Β7), με ημερομηνία 9 Αυγούστου 1899, ο Μητροπολίτης Ιωακείμ απαντώντας στην προηγηθείσα προς αυτόν επιστολή του Θεσσαλονίκης Αθανασίου, με την οποία του γνωστοποιούσε «... την αθώωσιν των κατηγορηθέντων αδίκως προκρίτων της νήσου Θάσου... υπό του αυτόθι Πολιτικού Δικαστηρίου και την προς ανενόχλητον αποχώρησιν ετοιμασίαν αυτών...»⁴⁴, αναφέρει μεταξύ άλλων και τα παρακάτω: «... εκφράζω τη Υμετέρα περισπουδάσω μοι Σεβασμιότητι τας επί τούτω ενθέρμους μου ευχαριστίας ανθ' ων υπέρ των αναξιοπαθούντων χριστιανών μου επράξατε ενεργειών, βέβαιος ων ότι και εν τω μέλλοντι τούτο αυτό εκθύμως θέλετε πράξει, οσάκις εκζητηθή η πολύτιμος υμών συνδρομή, καθότι τα θασιακά ως φαίνεται ουχί ταχέως και ευκόλως εξομαλυνθήσονται...»⁴⁵.

Με το παραπάνω τελευταίο έγγραφο ολοκληρώνεται η δημοσίευση των ανέκδοτων εγγράφων της πρώτης ενότητας, τα οποία σχετίζονται με την εκκλησιαστική δράση του Μητροπολίτου Μαρωονείας Ιωακείμ και αποκαλύπτουν άγνωστες και σημαντικές πτυχές της νεότερης εκκλησιαστικής και εν γένει ιστορίας της Θάσου.

Τα επόμενα τρία δημοσιευόμενα έγγραφα, όπως προαναφέραμε, προέρχονται από τους κώδικες της πατριαρχικής αλληλογραφίας του Οικουμενικού Πατριαρχείου και αποτελούν τα επίσημα πατριαρχικά γράμματα που απευθύνονται στον από Σηλυβρίας Μητροπολίτη Μαρωονείας Κωνστάντιο Γαζή (1900-1902), ο οποί-

40. Βλ. Στο ίδιο.

41. Βλ. Α. Ι. Μ. Θ., Φάκ. 20, Αλληλογραφία Μητροπόλεως Μαρωονείας, αρ. εγγρ. 2894, έτος 1899.

42. Βλ. Στο ίδιο.

43. Βλ. Α. Ι. Μ. Θ., Φάκ. 20, Αλληλογραφία Μητροπόλεως Μαρωονείας, αρ. εγγρ. 2895, έτος 1899.

44. Βλ. Στο ίδιο.

45. Βλ. Στο ίδιο.

ος διεδέχθη στο θρόνο της Μητροπόλεως Μαρωνείας τον μετατεθέντα στην Ιερά Μητρόπολη Ρόδου, Μητροπολίτη Ιωακείμ Βαλασιάδη.

Το πρώτο από τα φλέγοντα την περίοδο εκείνη ζητήματα που εκλήθη να αντιμετωπίσει ο Μαρωνείας Κωνσταντίνος ήταν η εκ νέου ανακύψασα διαφορά «...περί κυριότητας μεταξύ της εν τη νήσω Θάσω... κοινότητος Ποταμιάς και του αυτόθι μετοχίου της εν Αγίω Όρει Σκήτης του Τιμίου Προδρόμου...»⁴⁶, όπως αναφέρεται και στο πρώτο (Παράρτημα, Έγγρ. Α4) από τα έγγραφα αυτά, με ημερομηνία 23 Νοεμβρίου 1900, το οποίο είχε αποστείλει ο Πατριάρχης Κωνσταντίνος Ε΄ στο Μητροπολίτη Κωνσταντίνο.

Με την επιστολή αυτή ο Πατριάρχης γνωστοποιεί στον Μαρωνείας Κωνσταντίνο ότι λόγω της εξ αμοτέρων των μερών υφισταμένης από μακρού ήδη χρόνου διαφοράς και διενέξεως, το Πατριαρχείο είχε γράψει «...τη Ιερά εν Άθω Κοινότητι όπως ενεργήση τα δέοντα ίνα διακοπή η αρξαμένη οικοδομή κτιρίου εν τω διαληφθέντι Μετοχίω μέχρις ου εξετασθή διά της νομίμου οδού η προκειμένη διαφορά...»⁴⁷.

Στην ίδια επιστολή ο Πατριάρχης ανακοινώνει στο Μητροπολίτη τη σχετική απάντηση της Ιεράς Κοινότητος, στην οποία αναφέρεται ότι «...συνεπεία ενεργειών αυτής και διαταγής της Ι. Μονής Λαύρας, εις ην η Σκήτη υπάγεται, οι πατέρες της Σκήτης του Τιμίου Προδρόμου ανήγγειλαν ότι διέκοψαν τας εργασίας της οικοδομής και ότι έτοιμοί εισιν ίνα άμα τη καθόδω της αυτής Ιερότητος εις την επαρχίαν αυτής προσκαλούμενοι εμφανισθώσιν ενώπιον του αρμοδίου Δικαστηρίου της Ιεράς αυτής Μητροπόλεως προς υποστήριξιν των ισχυρισμών αυτών...»⁴⁸. Κατακλείει δε την επιστολή του με την προτροπή στο Μητροπολίτη Κωνσταντίνο «... ίνα εν καιρώ φροντίση τα δέοντα...»⁴⁹.

Το επόμενο έγγραφο⁵⁰ (Παράρτημα, Έγγρ. Α5), το οποίο είναι το σημαντικότερο της ενότητος αυτής, συμπληρώνει με τις ενδιαφέρουσες πληροφορίες που περιέχει, το ιστορικό ψηφιδωτό της κρισιμότερης ίσως πολιτικά περιόδου της Θάσου, η οποία είχε αρχίσει με την ανάληψη των καθηκόντων του νέου Χεδίβη (ή Κεδίβη) της Αιγύπτου Αμπάς Χιλμή Β΄ (1892-1914) και κορυφώθηκε κατά τα έτη 1898-1902. Είναι η περίοδος κατά τη διάρκεια της οποίας η πολιτική και οικονομική ζωή της Θάσου αναστατώνεται από τις αλλεπάλληλες επεμβάσεις της αιγυπτιακής κυβερνήσεως στην εσωτερική διοίκηση της νήσου, οι οποίες αποβλέπουν στη σταδιακή κατάργηση του κατά τις προηγούμενες δεκαετίες (1813-1892) πολι-

46. Βλ. Α. Ο. Π. - Κ. Π. Α., Α΄/72, αρ. πρωτ. 6080, έτος 1900, σ. 389. Πρβλ. Ι. Ελ. Σιδηρά, Ο Μητροπολίτης του Οικουμενικού..., ό.π., σ. 265. Του ίδιου, Πτυχές..., ό.π., σ. 431.

47. Βλ. Α. Ο. Π. - Κ. Π. Α., Α΄/72, αρ. πρωτ. 6080, έτος 1900, σ. 389.

48. Βλ. Στο ίδιο.

49. Βλ. Στο ίδιο.

50. Βλ. Α. Ο. Π. - Κ. Π. Α., Α΄/73, αρ. πρωτ. 5271, έτος 1901, σσ. 280-281.

τικού, κοινοτικά αυτοδιοίκητου, και οικονομικού προνομιακού καθεστώτος που διέπει τη νήσο⁵¹. Στο πλαίσιο αυτής της δυσοίωσης καταστάσεως, που είχε αρχίσει σταδιακά και μεθοδευμένα να διαμορφώνεται και έτεινε να καταστεί μόνιμο καθεστώς, οι Θάσιοι υπερασπίζονταν, όπως μπορούν, τα προνόμιά τους, χάρη στα οποία μέχρι τότε ήταν οι μόνοι από τους υπόλοιπους υπόδουλους Ρωμιούς που βρίσκονταν σε μία εξαιρετικά προνομιακή θέση από πολιτική και οικονομική άποψη.

Όλες αυτές οι αλληπάλληλες παραβιάσεις των προνομίων της Θάσου, οι οποίες κορυφώνονται κατά το έτος 1901, οδηγούν τους αγανακτισμένους κατοίκους σε αντίδραση, που άλλοτε εκδηλώνεται με μυστικές συζητήσεις και διασκέψεις σε εκκλησίες και οικίες για το δέον γενέσθαι, και άλλοτε με δημόσιες διαδηλώσεις διαμαρτυρίας και συλλαλητήρια⁵². Την περίοδο που συμβαίνουν όλα αυτά, περιοδεύει στη Θάσο, όπως συνηθιζόταν κατά παράδοση⁵³ και από όλους τους προκατόχους του, ο Μητροπολίτης Μαρωνείας Κωνσταντίνος, ο οποίος γίνεται και ο ίδιος κοινωνός της εκρύθμου καταστάσεως που επικρατούσε απ' άκρου εις άκρον της νήσου και σπεύδει προς αποφυγή τυχόν δυσμενέστερων εξελίξεων να υποβάλει λεπτομερή έκθεση⁵⁴ των γεγονότων στον Πατριάρχη Ιωακείμ Γ' (1901-1912) και να τον παρακαλέσει να επέμβει άμεσα προκειμένου, με την επιρροή που

51. Στα χρόνια του Χεδίβη της Αιγύπτου Αμπάς Χιλμή Β' (1892-1914) αρχίζει η σταδιακή κατάργηση του διοικητικού και φορολογικού προνομιακού καθεστώτος της Θάσου. Στην εφαρμογή του σχεδίου αυτού ο Χεδίβης απαγορεύει απόλυτα την κοπή ξυλείας και αυξάνει το φόρο της οικοδομήσιμης ξυλείας. Παράλληλα αναστατώνεται και η πολιτική ζωή της Θάσου, επειδή καταλύονται οι θεμελιώδεις προνομιακοί κοινοτικοί θεσμοί της νήσου. Το 1898 επανεισάγεται ο «περί δικαστικών τελών» νόμος της οθωμανικής διοικήσεως και η τουρκική γλώσσα ως η επίσημη γλώσσα του δικαστηρίου. Ο διοικητής της Θάσου Μαχμούτ Ριφάτ μπέη απαγορεύει τη σύγκληση της Γενικής Συνελεύσεως των κατοίκων με αποτέλεσμα να απονεκρωθεί το νομοθετικό σώμα και να παραλύσουν όλοι οι διοικητικοί κλάδοι του πολιτειακού - κοινοτικού οργανισμού της Θάσου. Τον Απρίλιο του 1899 με διαταγή του Χεδίβη της Αιγύπτου καταργείται ο θεσμός των προεστών και αντικαθίσταται με εκείνον των μουχτάρηνων (προέδρων), σύμφωνα με τον προϋπάρχοντα τουρκικό νόμο. Στη συνέχεια αφαιρούνται οι σφραγίδες των εκκλησιών, οι οποίες χρησιμοποιούνται για το σφράγισμα των εκκλησιαστικών εγγράφων, και στους μουχτάρηνους δίδονται τουρκικές σφραγίδες. Όλα τα παραπάνω μέτρα της αιγυπτιακής διοικήσεως είναι φανερό ότι απέβλεπαν στην απόλυτη αποστέρωση της Θάσου από τα προνόμιά της και στη σταδιακή προσάρτησή της ως απλής επαρχίας στην Αίγυπτο. Βλ. Γ. Παπαενοστρατίου, ό.π., σ. 144 κ. εξ. Απ. Βακαλόπουλου, ό.π., σσ. 158-165.

52. Βλ. Γ. Παπαενοστρατίου, ό.π., σσ. 145-150. Απ. Βακαλόπουλου, ό.π., σσ. 160-161, 164-165.

53. Κατά παράδοση ο εκάστοτε Μητροπολίτης Μαρωνείας περιόδευε κατά τους θερινούς μήνες ή ακόμη και το μήνα Σεπτέμβριο στη Θάσο και τη Σαμοθράκη, και διεκπεραίωνε τις υπάρχουσες εκκλησιαστικές, διοικητικές και πνευματικές εκκενρότητες στις ενορίες των δύο νήσων. Βλ. Μ. Μελιρζούτου, Περιγραφή ιστορική και γεωγραφική υπ' εκκλησιαστικὴν ἔποψιν τῆς θεοσωστού επαρχίας Μαρωνείας, Εν Κωνσταντινουπόλει 1871, σ. 32.

54. Βλ. Απ. Βακαλόπουλου, ό.π., σ. 165. Του ιδίου, Γεγονότα στη Θάσο κατά τα τελευταία χρόνια της συγκυριαρχίας της οθωμανικής αυτοκρατορίας και της Αιγύπτου σ' αυτήν (τέλη 19ου -αρχές 20ού), «Θασιακά», 6 (1989) 32.

ασκούσε στο Χεδίβη της Αιγύπτου, ο οποίος έτυχε μάλιστα κατά την περίοδο εκείνη να βρίσκεται στην Κωνσταντινούπολη, να συντελέσει στην αίσια έκβαση των αιτημάτων των Θασίων⁵⁵, που απέβλεπαν στη διατήρηση του προνομιακού καθεστώτος στη νήσο.

Σε απάντηση όλων των παραπάνω πρωτοβουλιών του, ο Μαρωνείας Κωνσταντίνος λαμβάνει από τον Πατριάρχη Ιωακείμ Γ' την από 7ης Σεπτεμβρίου 1901 νουθετήρια επιστολή⁵⁶ του (Παράρτημα, Έγγρ. Α5), στην οποία εκείνος, αντί άλλων, αρχικώς του αναφέρει ότι «... η αυτού Υψηλότης Κεδίβης της Αιγύπτου, ο της Θάσου προστάτης και κηδεμών, διαμηνύσας ημίν ότι οι κάτοικοι της νήσου συνεχώς συνέρχονται μετά των ιερέων εν ταις αυτόθι εκκλησίαις και εις δημοσίας επιδίδονται διασκέψεις περί των κοινοτικών αυτών υποθέσεων διά τρόπου απάδοντος εις την μέχρι τούδε επικρατούσαν τάξιν, εξέφρασε την επιθυμίαν ημίν ίνα καταλλήλως γένηται η προσήκουσα παρά των Πατριαρχείων ενέργεια προς παύσιν των τοιούτων συναθροίσεων...»⁵⁷.

Αποδεχόμενος προφανώς ο Πατριάρχης Ιωακείμ τις σχετικές παρατηρήσεις και υποδείξεις του Χεδίβη της Αιγύπτου αναφορικά με τις παραπάνω πρωτοβουλίες των κατοίκων της Θάσου, γράφει στην ίδια επιστολή του και σε νουθετήριο ύφος προς το Μητροπολίτη Κωνσταντίνο τα παρακάτω: «... γράφοντες τη αυτής Ιερότητι εντελλόμεθα αυτή ίνα προθυμηθή εγκαίρως και αποτελεσματικώς πράξει επί τούτω τα δέοντα, προτρέπουσα και παραινούσα διά γραμμάτων συμβουλευτικών και διά του αρχιερατικού αυτής επιτρόπου τους τε ιερείς και τους λαϊκούς κατοίκους της νήσου όπως απέχσιν τοιούτων διαβημάτων, διότι πρόδηλον τυγχάνει ότι αι τοιαύται δημοσία γινόμεναι διασκέψεις και αποφάσεις προς ουδέν αγαθόν συντελούσιν, αλλά μάλλον βλάβης παραίτιοι γίνονται, αντί δε του εφελκύσαι την ευμένειαν της Α. Υψηλότητος, τουναντίον κρίνονται ως διερεθιστικοί των πνευμάτων και ως παραίτιοι διαταράξεως της ησυχίας του τόπου, ου αι νομίμως υφιστάμεναι κοινοτικά αρχαί δύνανται ησύχως και αθορύβως την πατρικήν και ευεργετικήν προστασίαν της Α. Υψηλότητος υπέρ των αι-

55. Ο Απ. Βακαλόπουλος επί τη βάσει εγγράφων της περιόδου εκείνης αναφέρει ότι το έτος 1902 οι πρόκριτοι της Θάσου, εκ των υστέρων, λόγω των επεισοδίων που διαδραματίστηκαν στη νήσο, ήταν πολύ δυσαρεστημένοι από τη στάση του Μητροπολίτου Κωνσταντίου, επειδή, κατά τους ισχυρισμούς τους, η πολιτεία του δεν ήταν η αρμόζουσα στο υψηλό του χριστιανικό αξίωμα και δεν μπόρεσε να τους φανεί χρήσιμος στις κρίσιμες εκείνες στιγμές. Γράφουν μάλιστα ότι η περιουσία του στη νήσο «αντί να δώση νέαν προς τα πρόσω ώθησιν εις τα εν γένει ζητήματα του νησιού, μάλλον τελμάτωσε και περιέπλεξε αυτά εις αδιέξοδον οδόν». Γι' αυτό, αμέσως μετά τα αιματηρά γεγονότα, στις 26 Απριλίου 1902, ζητούν με έγγραφο, που υπογράφεται και από 60 περίπου άλλα πρόσωπα, από τον Πατριάρχη Ιωακείμ Γ' και την Ιερά Σύνοδο, όπως έχοντας υπ' όψιν τους «το ακροσφαλές και κατεπείγον των πραγμάτων» τους, προβούν στο διορισμό άλλου Μητροπολίτου. Βλ. Απ. Βακαλόπουλου, Γεγονότα..., ό.π., σσ. 32, 33.

56. Βλ. Α. Ο. Π. - Κ. Π. Α., Α' /73, αρ. πρωτ. 5271, έτος 1901, σ. 280.

57. Βλ. Στο ίδιο.

τημάτων του τόπου διά των επιτοπίων πολιτικών αρχών επικαλούμενοι ασφαλέστεραν προσδοκάν την ευμενή τούτων αποδοχήν...»⁵⁸.

Ο Πατριάρχης Ιωακείμ κατακλείει την επιστολή του προτρέποντας το Μητροπολίτη Κωνσταντίο «... ίνα γνωρίση τοις προκρίτοις της Νήσου ότι λαβόντες εγκαίρως τας περί των αιτημάτων αυτών αποσταλείσας ημίν αναφοράς, ανεκοινωνώσαμεθα την παράκλησιν αυτών τη Α. Υψηλότητι θερμώς και ημείς επικαλεσάμενοι υπέρ αυτών την πατρικήν προστασίαν και εύνοιαν της Α. Υψηλότητος. Η δε του Θεού χάρις...»⁵⁹.

Στο τελευταίο έγγραφο⁶⁰ (Παράρτημα, Εγγρ. Α6) της δεύτερης αυτής ενότητας, με ημερομηνία 15 Ιουλίου 1902, που αποστέλλεται από τον Πατριάρχη Ιωακείμ στο Μητροπολίτη Μαρωνείας Κωνσταντίο, μαρτυρείται η υποβολή και νέας αιτήσεως, γραμμένης στη ρουμανική γλώσσα, στο Πατριαρχείο από την αγιορειτική λαυριωτική ρουμανική σκήτη του Τιμίου Προδρόμου σχετικά με τα εκκρεμούντα ζητήματα που απασχολούσαν το μετόχιο αυτής στην κοινότητα Ποταμιάς Θάσου. Για την επίλυση της νέας αυτής διαφοράς ο Πατριάρχης Ιωακείμ μαζί με την επιστολή του διαβιβάζει «... επί επιστροφή μετάφρασιν αιτήσεως της εν Αγίω Όρει Ρουμανικής Σκήτης του Βαπτιστού περί του ζητήματος της Ι. Εκκλησίας του εν Θάσω Μετοχίου αυτής...»⁶¹ και αξιώνει από το Μητροπολίτη Κωνσταντίο «... όπως πληροφορήση την Εκκλησίαν περί των εν αυτή, διά τα περαιτέρω...»⁶².

Με τη δημοσίευση όλων των παραπάνω ανέκδοτων εγγράφων από τους κώδικες της πατριαρχικής αλληλογραφίας του Οικουμενικού Πατριαρχείου και το αρχείο της Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης, όπως γίνεται με την πρώτη ανάγνωσή τους αντιληπτό, έρχονται στο φως ενδιαφέρουσες και άγνωστες μέχρι τούδε ιστορικές μαρτυρίες για την εκκλησιαστική και εν γένει ιστορία της Θάσου κατά τα τελευταία έτη (1894-1902) της αιγυπτιακής κυριαρχίας στη νήσο, ενώ σχιμαγραφείται πληρέστερα και η σημαντική εκκλησιαστική δράση των δύο τελευταίων Μητροπολιτών της περιόδου αυτής, του Μαρωνείας Ιωακείμ Βαλασιάδη και Κωνσταντίου Γαζή.

58. Βλ. Στο ίδιο.

59. Βλ. Στο ίδιο.

60. Βλ. Α. Ο. Π. – Κ. Π. Α., Α' /74, έτος 1902, σ. 287.

61. Βλ. Στο ίδιο.

62. Βλ. Στο ίδιο.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΑΝΕΚΔΟΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ*

Α) Από τους κώδικες της πατριαρχικής αλληλογραφίας
του Οικουμενικού Πατριαρχείου

1

Τω Μαρωνείας Ιωακείμ

Ελάβομεν και διεξήλθομεν Συνοδικώς το από κε' Σεπτεμβρίου παρελθόντος γράμμα της αυτής Ιερότητας, δι' ου εκτιθεμένη λεπτομερώς τα κατά την από μακρού ήδη χρόνου υφισταμένην μεταξύ της κοινότητος Ποταμιάς και της εν Άθω λαυριωτικής Σκήτης του Τιμίου Προδρόμου διαφοράν ως προς την κυριότητα και κατοχήν του εν Θάσω παρεκκλησίου του Αγίου Δημητρίου και των κτημάτων αυτού, και πληροφορούσα ότι οι κάτοικοι Ποταμιάς διά τακτικής αγωγής εξητήσαντο την εκτέλεσιν των περί της υποθέσεως ταύτης υαρχουσών επισήμων Συνοδικών της Εκκλησίας αποφάσεων, αιτείται τας περί του πρακτέου οδηγίας ημών. Συνοδική τοίνυν διαγνώμη, απαντώντες συνιστώμεν τη αυτής Ιερότητι όπως δέξηται την ειρημένην αγωγήν και εκδικάση αυτήν πρωτοδίκως ενώπιον του Μικτού Μητροπολιτικού Δικαστηρίου της έδρας αυτής, διά τα περαιτέρω. Η δε του Θεού χάρις κτλ.

,αωζζ'. Νοεμβρ.ιγ'

(Α. Ο. Π. - Κ. Π. Α., Α'69, αρ. πρωτ. 5079, έτος 1897, σσ. 359-360)

2

Τω Μαρωνείας Ιωακείμ

Διεβιάσθη ημίν πρό τινος υπό της εν Άθω Ιεράς Βασιλικής και Πατριαρχικής Μονής της Μεγίστης Λαύρας αναφορά των εν τη υπ' αυτήν ρουμουνική σκήτη του Τιμίου Προδρόμου οσιοτάτων πατέρων, παραπονουμένων ότι η Ιερότης αυτής παρακαλύει από τινος την εν ρουμουνική γλώσση τέλεσιν κατά το μέχρι τούδε καθεστάς των ιερών ακολουθιών εν τω εν Θάσω Μετοχίω αυτών, και άλλως δε παρενοχλεί αυτούς. Όθεν, συνοδική διαγνώμη διαβιβάζοντες επισυνημμένως ώδε επί επιστροφή την τε αναφοράν αυτών μετά των επισυνημμένων αυτή εγγράφων και την σχετικήν επιστολήν της Ιεράς Μεγίστης Λαύρας, φερούσας αριθ. πρωτ. 4423, αξιούμεν την Ιερότητα αυτής ίνα πληροφορήση ημάς περί των αναφερομένων, διά τα περαιτέρω. Η δε κτλ.

,αωζθ'. Αυγούστου ιζ'

(Α. Ο. Π. - Κ. Π. Α., Α'71, αρ. πρωτ. 4423, έτος 1899, σ. 278)

* Στα δημοσιευόμενα έγγραφα δεν υπήρξε καμμία μεταβολή στη σύνταξη, ορθογραφία και στίξη τους.

Ο μητροπολίτης Μαρωνείας Ιωακείμ Βαλασιιάδης (1894-1900).
(Φωτ. αρχείο Ιω. Ελ. Σιδηρά)

3

Τῷ Μαρωνείας Ιωακείμ

Γράψαντες εν καιρῷ τα δέοντα περί των υπό της κοινότητος Μαριῶν της νήσου Θάσου υποβληθέντων τη Εκκλησία παραπόνων κατά της εις λαϊκόν ενοικιάσεως του αὐτόθι Μετοχίου της εν Ἄθῳ Ἱερᾶς Μονῆς του Ξηροποτάμου, ἐλάβομεν πρό τινος ἀπάντησιν της ἱερᾶς ταύτης Μονῆς διαλαμβάνουσαν ὅτι τα διατυπούμενα υπό της κοινότητος Μαριῶν παράπονα τυγχάνουσιν ἀνυπόστατα καὶ ἀδικαιολόγητα, καθόσον πρῶτον μὲν ἡ κυρίαρχος Μονὴ ἐν τῷ κυριαρχικῷ αὐτῆς δικαίωματι του διευθετεῖν καὶ διατιθέσθαι τα εαυτῆς κατ' ἰδίαν βούλησιν οὐδέν το ἐπίμεμπτον διεπράξατο διορίσασα ἕνεκα λόγων οικονομίας των ἐπιτηρητῆν καὶ

διευθυντήν του διαληφθέντος Μετοχίου άνδρα λαϊκόν μεν, αλλ' εκ των μάλα ευ-
 υπόληπτων και ευπόρων κατοίκων της κοινότητος Μαριών, αφού, ως γνωστόν,
 το ειρημένον Μετόχιον, ου το όλον ετήσιον εισόδημα μόλις εστίν 100 μέχρι 200
 οκάδες ελαίου, διευθυνόμενον υπ' αδελφού της Μονής απαιτεί δαπάνην υπερβαί-
 νουσαν τας 30 λίρ. οθ. ετησίως, δεύτερον δε ουδείς εκ των κατά καιρούς χρηματι-
 σάντων εν αυτώ οικονόμων εκ των αδελφών της Μονής ηδυνήθη ίνα διαφύγη τας
 κατηγορίας αυτών τούτων, οίτινες νυν παραπονούνται διά τον διορισμόν του
 λαϊκού διευθυντού. Την τοιαύτην απάντησιν τοίνυν της διαληφθείσης Ι. Μονής
 εις γνώσιν της αυτής Ιερότητος, συνοδική διαγνώμη, φέροντες, αιτούμεθα κτλ.

α.α' Αυγούστου ιδ'

(Α. Ο. Π. - Κ. Π. Α., Α' /72, αρ. πρωτ. 4337, έτος 1900, σ. 274)

4

Τω Μαρωνείας Κωνσταντίω

Υπαρχούσης διαφοράς περί κυριότητος μεταξύ της εν τη νήσω Θάσω της επαρ-
 χίας αυτής κοινότητος Ποταμιάς και του αυτόθι μετοχίου της εν Αγίω Όρει Σκήτης
 του Τιμίμου Προδρόμου, εγράψαμεν εγκαίρως τη Ιερά εν Άθω Κοινότητι όπως ενερ-
 γήση τα δέοντα ίνα διακοπή η αρξαμένη οικοδομή κτιρίου εν τω διαληφθέντι Μετο-
 χιώ μέχρις ου εξετασθή διά της νομίμου οδού η προκειμένη διαφορά. Η Ιερά Κοι-
 νότης απαντώσα εδήλωσεν ημίν άρτι ότι συνεπεία ενεργειών αυτής και διαταγής της
 Ι. Μονής Λαύρας, εις ην η σκήτη υπάγεται, οι πατέρες της Σκήτης του Τιμίμου Προ-
 δρόμου ανήγγειλαν ότι διέκοψαν τας εργασίας της οικοδομής και ότι έτοιμοί εισιν
 ίνα άμα τη καθόδω της αυτής Ιερότητος εις την επαρχίαν αυτής προσκαλούμενοι εμ-
 φανισθώσιν ενώπιον του αρμοδίου Δικαστηρίου της Ιεράς αυτής Μητροπόλεως
 προς υποστήριξιν των ισχυρισμών αυτών. Ταύτα τοίνυν ανακοινούμεθα τη αυτής
 Ιερότητι ίνα εν καιρώ φροντίση τα δέοντα. Η δε κτλ.

α.α' Νοεμβρίου κγ'

(Α. Ο. Π. - Κ. Π. Α., Α' /72, αρ. πρωτ. 6080, έτος 1900, σ. 389)

5

Τω Μαρωνείας Κωνσταντίω

Η αυτού Υψηλότης Κεδίβης της Αιγύπτου, ο της Θάσου προστάτης και κηδε-
 μών, διαμηνύσας ημίν ότι οι κάτοικοι της νήσου συνεχώς συνέρχονται μετά των
 ιερέων εν ταις αυτόθι εκκλησίαις και εις δημοσίας επιδίδονται διασκέψεις περί
 των κοινοτικών αυτών υποθέσεων διά τρόπον απάδοντος εις την μέχρι τούδε
 επικρατούσαν τάξιν, εξέφρασε την επιθυμίαν ημίν ίνα καταλλήλως γένηται η
 προσήκουσα παρά των Πατριαρχείων ενέργεια προς παύσιν των τοιούτων συνα-
 θροίσεων.

Διό γράφοντες τη αυτής Ιερότητι εντελλόμεθα αυτή ίνα προθυμηθή εγκαίρως
 και αποτελεσματικώς πράξει επί τούτω τα δέοντα, προτρέπουσα και παραινού-

σα διά γραμμμάτων συμβουλευτικών και διά του αρχιερατικού αυτής επιτρόπου τους τε ιερείς και τους λαϊκούς κατοίκους της νήσου όπως απέχωσι τοιούτων διαβημάτων, διότι πρόδηλον τυγχάνει ότι αι ταιαύται δημοσία γερόμεναι διασκέψεις και αποφάσεις προς ουδέν αγαθόν συντελούσιν, αλλά μάλλον βλάβης παραίτιοι γίνονται, αντί δε του εφελκύσαι την ευμένειαν της Α. Υψηλότητος, τουναντίον κρίνονται ως διερεθιστικάί των πνευμάτων και ως παραίτιοι διαταράξεως της ησυχίας του τόπου, ου αι νομίμως υφιστάμεναι κοινοτικάί αρχαί δύνανται ησύχως και αθορύβως την πατρικήν και ενεργητικήν προστασίαν της Α. Υψηλότητος υπέρ των αιτημάτων του τόπου διά των επιτοπίων πολιτικών αρχών επικαλούμενοι ασφαλεστέραν προσδοκάν την ευμενή τούτων αποδοχήν.

Επί τη ευκαιρία δε ταύτη αξιούμεν την αυτής Ιερότητα ίνα γνωρίση τοις πρόκρίτοις της Νήσου ότι λαβόντες εγκαίρως τας περί των αιτημάτων αυτών αποσταλείσας ημίν αναφοράς, ανεκοινωσάμεθα την παράκλησιν αυτών τη Α. Υψηλότητι θερμώς και ημείς επικαλεσάμενοι υπέρ αυτών την πατρικήν προστασίαν και εύνοιαν της Α. Υψηλότητος. Η δε του Θεού χάρις κτλ.

α λ α'. Σεπτεμβρίου ζ

(Α. Ο. Π. - Κ. Π. Α., Α' /73, αρ. πρωτ. 5271, έτος 1901, σσ. 280-281)

6

Τω Μαρωνείας Κωνσταντίω

Εγκλείστως ώδε διαβιβάζομεν αυτή επί επιστροφή μετάφρασιν αιτήσεως της εν Αγίω Όρει Ρωμουνικής Σκήτης του Βαπτιστού περί του ζητήματος της Ι. Εκκλησίας του εν Θάσω Μετοχίου αυτής, αξιούντες την αυτής Ιερότητα όπως πληροφορήση την Εκκλησίαν περί των εν αυτή, διά τα περαιτέρω. Η δε κτλ.

α λ β'. Ιουλίου ιε'

(Α. Ο. Π. - Κ. Π. Α., Α' /74, έτος 1902, σ. 287)

Β) Από το αρχείο της Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης

1

Σεβασμιώτατε εν Χω αδελφέ,

Αριθ. Πρωτ. 160

Η Κοινότης Καλλιράχης έχει απόλυτον ανάγκην ενός διδασκαλιστού καλού και πεπειραμένου, όπως διδάξη εν τη μικρά Σχολή αυτής, παρακαλώ όθεν θερμώς την Υμετέραν Σεβασμιότητα, ίνα ευαρεστουμένη εξεύρη ένα τοιούτον μεμισθοδοσίαν τεσσαράκοντα λιρών Τουρκίας ετησίως και μας τον αποστείλη ως τάχιστα διά τα περαιτέρω, οίκοθεν εννοουμένου ότι η κατοικία, καύσιμος ύλη και εν ανάγκη και τα οδοιπορικά έσονται εις βάρος κατά την συμφωνίαν της κοινότητος.

Πεποιθώς ότι η αδελφική μου αυτή παράκλησις ευμενώς γενήσεται αποδεκτή και θέλω τύχει εγκαίρως απαντήσεως, ευχαριστώ Αυτή εκ προτέρου και διατελώ περιπτυσσόμενος Αυτήν εν φιλήματι Χριστού και διαπνυθάνομενος τα κατ' Αυτήν παναίσια πάνυ ενδιαφερόντως.

Εν Καλλιράχη χωρίω της Θάσου τη 8η Αυγούστου 1897

Της Υμετέρας περισπουδάστου Σεβασμιότητος
αγαπητός εν Χω αδελφός
και όλως πρόθυμος
+ Ο Μαρωνείας Ιωακείμ

(Α.Ι.Μ.Θ., Φάκ. 20, Αλληλογραφία Μητροπόλεως Μαρωνείας, αρ. εγγρ. 2886, έτος 1897)

2

Σεβασμιώτατε εν Χω αδελφέ,

Αριθ. Πρωτ. 236

Ασμένως πάνυ εκομισάμην την από στ' Σεπτεμβρίου ε.έ. σεσημασμένην επιστολήν της Υμετέρας περισπουδάστου μοι Σεβασμιότητος μετά της περικλείστου αιτήσεως του αξιοτίμου κ. Αναστασίου Παπαδοπούλου και ενδιαφερόντως αυτάς διεξήλθον. Εις απάντησιν δηλοποιώ Αυτή, ότι άμα τη λήψει αυτής προσεκάλεσα όλους τους κληρονόμους του αποβιώσαντος οφειλέτου Αναγνώστου Αυγουστή διαμένοντας εν Παναγία και Λιμένι Θάσου και αναγνούς την επισυνημμένην αίτησιν μετά της επιστολής Σας προέτρεψα αυτούς καταλλήλως υποδεικνύς τους κινδύνους τους εκ των δικαστηρίων και τας δαπάνας αυτών, πλην άπαντες εν ενί στόματι μοι απήντησαν, ότι επί ουδενί λόγω αναγνωρίζουσιν ουδέ γινώσκουσιν το τοιούτον χρέος, και δύναται ο ενάγων να καταφύγη εις οποιαδήποτε δικαστήρια βούλεται.

Ταύτα καθηκόντως ανακοινούμενος τη υμετέρα περισπουδάστω Σεβασμιότητι διά τα περαιτέρω, δρώττομαι της ευκαιρίας, όπως συγχαρώ Αυτή θερμότατα επί τη προσκλήσει ως μέλους της Ιεράς Συνόδου και παρακαλέσω Αυτήν θερμώς, ίνα παρέχη καμοί τω ελαχίστω Αυτής εν Χω αδελφώ την πολύτιμον Αυτής αδελφικήν συνδρομήν εις τας παρεμπιπτούσας επαρχιακάς μου υποθέσεις, κατασπαζόμενος δε Αυτήν αδελφικώτατα διατελώ.

Εν Γκιουμουλτζίνη τη 23 Οκτωβρίου 1897

Της Υμετέρας λίαν περισπουδάστου μοι Σεβασμιότητος
αγαπητός εν Χω αδελφός
και προθυμότατος
+ Ο Μαρωνείας Ιωακείμ

(Α.Ι.Μ.Θ., Φάκ. 20, Αλληλογραφία Μητροπόλεως Μαρωνείας, αρ. εγγρ. 2887, έτος 1897)

3

Σεβασμιώτατε εν Χω αδελφέ,

Αριθ. Πρωτ. 175

Εν τω Λιμένι της νήσου Θάσου της ταπεινής μου παροικίας, εν τινι ιδιωτικώ χωραφίω κειμένω πλησίον του κήπου του Διοικητηρίου, ο Ζαπητά μιμούρης της Θάσου Χουρσίτ εφένδης σκάπτων προς κατασκευήν πηγαδίου, άνευ εννοείται και της αδείας του ιδιοκτήτου, ανεκάλυψε το ιερόν μιας αρχαίας εκκλησίας και δη την αγίαν αυτήν Τράπεζαν, ην ασεβέστατα έθραυσε και κατέστρεψε τον κίονα εφ' ου εβαστάζετο αύτη και εν ω εύρε τινι μικρώ αργυρώ κιβωτίω μετά σταυρών τα εγκαινία του ναού, άτινα φοβηθείς τον όχλον παρέδωσε τω ιερεί Λιμένος πατριί Ιερωνύμω προς φύλαξιν εξακολουθών περιφρονητικώς το έργον αυτού. Τούτο πληροφορηθείς υπό του εν λόγω ιερέως εν τη περιοδεία, έσπευσα να διαμαρτυρηθώ τω Ζαπητά και απαιτήσω την κατάπαυσιν του έργου και την εις ημάς παράδοσιν της ανακαλυφθείσης εκκλησίας ως ιερού προσκυνήματος των χριστιανών πλην ο ασεβέστατος ούτος άνθρωπος, ου μόνον δεν απήντησεν εις την διαμαρτύρησίν μου, ου μόνον δεν έλαβεν υπ' όψιν τας δικαίας παραστάσεις μου, αλλά και εξυβρίζων με διά την ανάμixin επέσπευσε την συμπλήρωσιν του φρέατος, κατασκευάσας και ξύλινην μηχανήν επ' αυτού μετά τροχού ον περιστρέφει ημίονος ρυπαίνων τον ιερόν τούτον τόπον.

Μη έχων δε Διοικητήν, ίνα εις αυτόν αναφερθώ, ήλθον εις Καβάλαν και πάραυτα προ 20 ημερών διεμαρτυρήθην εις τον εξοχώτατον Βαλήν της Θεσσαλονίκης, όστις έσπευσε μεν πάραυτα να διατάξη τον Καϊμακάμην Καβάλας να εξετάσῃ το πράγμα και πληροφορήσῃ, αλλά μετά την ευνοϊκήν, ως μοι είπεν, απάντησιν δεν ευηρεστήθη άχρι ώρας να διατάξη την παρεμπόδισιν του φρέατος και την εις ημάς παράδοσιν της εκκλησίας. Τούθ' όπερ και ανεξήγητον και προσβλητικόν διά τους χριστιανούς μας και διά την Μητρόπολιν μου, καθιστάν θρασείς τους υπεναντίους.

Διό και αναφερόμενος προς την υμετέραν περισπούδαστον Σεβασμιότητα, παρακαλώ Αυτήν θερμώς, ίνα μη ανεχθή την εις την θρησκείαν ημών γιγνομένην φοβεράν ύβριν, αλλά μεταβαίνουσα παρά τω Βαλή ενεργήσῃ δραστηρίως την ικανοποίησιν της δικαίας απαιτήσεώς μου, ήτοι την εις ημάς παράδοσιν της ανακαλυφθείσης εν ερειπίοις εκκλησίας και την καταστροφήν του ανεωγότος φρέατος, διότι άλλως δεν ηξεύρω τι ημπορεί να κάμη ο απλούς χριστιανικός κόσμος βλέπων τα ιερά αυτού να περιυβρίζονται τόσοσ αναιδώς υπό ασεβεστάτου και βαναύσου ανθρώπου τολμήσαντος να απαιτήσῃ παρ' εμού και την εις αυτόν παράδοσιν των ευρεθέντων εγκαινίων, χαρακτηρίσας αυτά ως αρχαιότητας ανηκούσας εις το Διοικητήριον και το Μουσείον κατά τας σχετικάς διαταγάς, ως λέγη, του Βιλαετίου, πλην άνευ επιτυχίας.

Περί τούτου εν εκτάσει εγκαίρως έγγραψα τη Μητρί Εκκλησία αλλ' ουδεμίας

εισέτι ηξιώθην απαντήσεως, έγγραφα και τω αυτόθι φίλω μου Βίντορι βέη, μεθ' ου αν εγκρίνη δύναται να συνεννοηθή και ενεργήση δραστηρίως τα προσήκοντα, ανθ' ου έξει με διά παντός υπόχρεον και τους ευσεβείς μου χριστιανούς Λιμένους διά βίου ευγνώμονας.

Αναμένων δε εν Καβάλα παρήγορον Αυτής επιστολήν κατασπάζομαι Αυτήν εν φιλήματι Χριστού και διατελώ μετ' εξαιρέτου αγάπης.

Εν Καβάλα τη 23η Αυγούστου 1898

Της υμετέρας περισπουδάστου Πανιερότητος
αγαπητός εν Χω αδελφός
και όλος πρόθυμος
+ Ο Μαρωνείας Ιωακείμ

(Α.Ι.Μ.Θ., Φάκ. 20, Αλληλογραφία Μητροπόλεως Μαρωνείας, αρ. εγγρ. 2890, έτος 1898)

4

Σεβασμιώτατε εν Χω αδελφέ,

Αριθμ. Πρωτ. 11

Δύο των απηνώς καταδιωκομένων χριστιανών Θάσου, οι καλύτεροι, ήτοι οι κ.κ. Αναστάσιος Λογοθέτης και Δ. Θωμαΐδης έρχονται εις Θεσσαλονίκην, ίνα κατ' έφεσιν εκζητήσωσι δικαιοσύνην δι' υπόθεσιν της πατρίδος αυτών, δι' ην αναιτίως ενώπιον του Πρωτοδικείου Θάσου κατεδικάσθησαν εις εξάμηνον φυλάκισιν. Τους κυρίους τούτους θερμότατα συνιστών τη υμετέρα περισπουδάστω Σεβασμιότητι παρακαλώ Αυτήν θερμότατα, ίνα παράσχη αυτοίς αναξιοπαθούσι την πατρικήν Αυτής προστασίαν δαψιλή και ενεργήση δραστηρίως, όπως αναγνωρισθή το νυν καταπατούμενον δίκαιον αυτών οφθαλμοφανώς και απαλλαγώσι ποινής αδίκως και χάριν απλώς εκδικήσεως αυτοίς επιβληθείσης ανθ' ων έξει τους τε ενδιαφερομένους, καμέ διά βίου υποχρέους.

Κατασπαζόμενος δε Αυτήν εν φιλήματι αγίω και αναμένων παρά της αγάπης Αυτής αγαθά υπέρ των συνιστωμένων φίλων μου διατελώ.

Εν Φαναρίω τη 2 Ιουνίου 1899

Της περισπουδάστου μοι Αυτής Σεβασμιότητος
αγαπητός εν Χω αδελφός
και όλος πρόθυμος
+ Ο Μαρωνείας Ιωακείμ

(Α.Ι.Μ.Θ., Φάκ. 20, Αλληλογραφία Μητροπόλεως Μαρωνείας, αρ. εγγρ. 2892, έτος 1899)

5

Σεβασμιώτατε εν Χω αδελφέ,

Καθά εκ Καβάλας έμαθον, αφίκοντο αυτοθι οι προσυσταθέντες πρόκριτοι Θάσου κ.κ. Αναστάσιος Λογοθέτης και Δ. Θωμαΐδης εν συνοδεία χωροφυλάκων, ίνα διενεργήσωσι έφεισιν επί της γνωστής υποθέσεως αυτών και εξαιτήσωνται δικαιοσύνην. Ουδόλως όθεν αμφιβάλλω, ότι η υμετέρα περισπούδαστος Σεβασμιότης θέλει ενθαρρύνει αυτους καταλλήλως και καταβάλη αγαθνομένη πάσαν την δυνατήν προσπάθειαν και προστασίαν και αθώωσιν αυτών, πρυτάνευσιν δε της καταπατουμένης δικαιοσύνης, ανθ' ου έξει εμέ μεν υπόχρεον, τους δε καταδιωκομένους αδίκως ισοβίως ευγνώμονας.

Παρακαλών δε Αυτήν ίνα ευαρεστηθή να μοι απαντήση και πληροφορήση περί της τύχης αυτών, ευχαριστώ Αυτήν εκ προτέρου διά τον κόπον και διατελώ κατασπαζόμενος Αυτήν εν φιλήματι Χριστού.

Εν Φαναρίω τη 9η Ιουλίου 1899

Της περισπούδαστου μοι Αυτής Σεβασμιότητος
αγαπητός εν Χω αδελφός
και όλως πρόθυμος
+ Ο Μαρωνείας Ιωακείμ

(Α.Ι.Μ.Θ., Φάκ. 20, Αλληλογραία Μητροπόλεως Μαρωνείας, αρ. εγγρ. 2893, έτος 1899)

6

Εντιμότατοι φίλοι κ.κ. Α. Λογοθέτη και Δ. Θωμαΐδη,

Μεθ' υπερβαλλούσης χαράς και απεριγράπτου αγαλλιάσεως καταμαθόντες εξ αμφοτέρων των επιστολών υμών την ανακήρυξιν υμών αθώων παρά του αυτοθι πολιτικού δικαστηρίου, εδοξάσαμεν τον δικαιοκρίτην Θεόν, όστις επιδών επί ταις δεήσεσι ημών υπέρ αθώων αδίκως διωκομένων προσφιλών φίλων και τέκνων κατά Χριστόν ευπειθεστάτων, ηυδόκησε να σοφίση ούτως τους πεπνυμένους δικαστάς, τους τιμώντας ομολογουμένους εαυτους και το βασίλειον Κράτος.

Συγχαίροντες δε και υμίν εγκαρδίως επί ταύτη, ευχόμεθα όπως τα παθήματα υμών χάριν της πατρίδος, ώσιν τα τελευταία, βασιλεύση δε τουντεύθεν πανσίλυπος ειρήνη ανά πάσαν την προσφιλή ημών και πολύπαθον Θάσον προς δόξαν Χριστού και χαράν και ανακούφισιν απάντων ημών.

Πατρικώτατα δε υμάς περιπτυσσόμενοι και την εξ ύψους ενίσχυσιν επικαλούμενοι και την χάριν αυτου δαψιλή επί πάντας υμάς διατελούμεν μετ' αμειώτου αγάπης προσεπιδωρούμενοι και τας πολυτίμους ευχάς της Α. Θ. Παναγιότητος.

Εν Φαναρίω τη 9η Αυγούστου 1899

Διάπυρος προς Θεόν ευχέτης
+ Ο Μαρωνείας Ιωακείμ

(Α.Ι.Μ.Θ., Φάκ. 20, Αλληλογραία Μητροπόλεως Μαρωνείας, αρ. εγγρ. 2894, έτος 1899)

7

Σεβασμιώτατε εν Χω αδελφέ,

Αριθμ. Πρωτ. 33

Περιχαρής εδεξάμην την υπ' αριθμ. Πρωτ. 359 και ημερομηνία 4ης Αυγούστου ε.έ. επιστολήν της περισπουδάστου μοι Αυτής Σεβασμιότητος την εξαγγέλλουσαν την αθώωσιν των κατηγορηθέντων αδίκως προκρίτων της νήσου Θάσου, της ταπεινής μου παροικίας, υπό του αυτόθι Πολιτικού Δικαστηρίου και την προς ανενόχλητον αποχώρησιν ετοιμασίαν αυτών. Απαντών δεν εις ταύτην εκφράζω τη υμετέρα περισπουδάστω μοι Σεβασμιότητι τας επί τούτω ενθέρμους μου ευχαριστίας ανθ' ων υπέρ των αναξιοπαθούντων χριστιανών μου επράξατε ενεργειών, βέβαιος ων ότι και εν τω μέλλοντι τούτο αυτό εκθύμως θέλετε πράξει, οσάκις εκζητηθή η πολύτιμος υμών συνδρομή, καθότι τα θασιακά ως φαίνεται ουχί ταχέως και ευκόλως εξομαλυνθήσονται.

Κατασπαζόμενος δε Αυτήν εν φιλήματι Χριστού και παρακαλών ίνα και την εσώκλειστόν μου εγχειρίση αυτοίς ασφαλή, διατελώ διαπυθνόμενος τα κατ' Αυτήν αίσια.

Εν Φαναρίω τη 9η Αυγούστου 1899

Της υμετέρας περισπουδάστου Σεβασμιότητος
αγαπητός εν Χω αδελφός
και όλως πρόθυμος
+Ο Μαρωνείας Ιωακείμ

(Α.Ι.Μ.Θ., Φάκ. 20, Αλληλογραφία Μητροπόλεως Μαρωνείας, αρ. εγγρ. 2895, έτος 1899)